

Vantaa

Järvenpää

kerava

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

VAIKUTTAVUUDEN ARVIOINTI KUNTIEN KEINOILLE EDISTÄÄ KUNNAN JA YRITYSTEN VÄLISTÄ ILMASTOYHTEISTYÖTÄ

RAMBOLL

Bright ideas.
Sustainable change.

SISÄLLYSLUETTELO

TYÖN TAUSTA JA TAVOITTEET	5
Vaikuttavuuden arvioinnit tavoitteet	5
Arviointiin vaikuttavat oletukset ja huomiot	6
Toimintamallikirjasto	7
MENETELMÄKUVAUS JA ARVIOINTIKEHIKKO	8
Työn vaiheet.....	8
Arviointikehikko	8
ARVIOINNIN TULOKSET	11
Kunnan perustekeminen.....	13
Maankäyttö ja kaavoitus.....	13
Liikenneinfrastruktuuri ja joukkoliikenneyhteydet	14
Energia ratkaisut	14
Viranomais- ja lupatoiminta	15
Fyysisen toimintaympäristön tarjoaja, ekosysteemialustat	16
Konserniohjaus ja omistajapolitiikka.....	17
Ilmasto-osaamisen lisääminen omassa organisaatiossa/ kuntakonsernissa....	19
Alueen kehittäminen	19
Yritysten osallistaminen strategia- tai ohjelmatyöhön.....	19
Yritysten osallistaminen kunnan ilmasto-ohjelman toimenpiteisiin	20
Yhteiset kehityshankkeet	21
Kunnan järjestämä innovaatio-/ideakilpailu, hackathon.....	21
Alueellinen ilmastotyöryhmä	23
Markkinoiden ohjaaminen	23
Kunnan vastuulliset hankinnat.....	23
Suunnittelu- ja tontinluovutuskilpailut	24
Suunnittele ja rakenna (SR-kilpailut)	25
Rahoituksen myöntäminen kuntastrategiaa tukeville ideoille	26
Palkitseminen ja tunnustukset	27
Kunnan lanseeraama vastuullisuusmerkki	27
Diplomin/kunniakirjan myöntäminen.....	27
Kunnan jakama vuosittainen palkinto	28

Viestintä	29
Viestiminen kohdennetusti yrityksille kunnan ilmastoasioista ja mahdollisuuksista sekä kunnan tuottamista materiaaleista	29
Tiedottaminen muiden tarjoamista mahdollisuuksista, palveluista, yritysyhteistyöverkostoista, sitoumusalustoista jne.	29
Vähähiilisyteen kytkeytyvän datan avaaminen	30
Yritysten ilmastotekojen jakaminen kunnan kanavissa	31
Yritysluettelon/palveluhakemistoon vastuullisuusosio	31
Viestintäkampanjat	32
Yritystonttien markkinointi vastuullisuuskulmalla	33
Toimijoiden törmäyttäminen	33
Yritysten verkostoitumisen tukeminen	33
Verkkoalusta toimijoiden törmäyttämiseen	34
Tapahtumat, teemakohtaiset tilaisuudet	35
Koulutus ja neuvonta	36
Vastuullisuuskoulutus/-valmennus yrityksille	36
Kunnan yritysneuvonnan vastuullisuuspalvelu	36
Ilmasto osana yritystapaamisia	37
Sitoumukset	38
Allekirjoitettu ilmastositoumus kunnan ja yrityksen välille	38
JOHTOPÄÄTÖKSET	39
Viisi vaikuttavinta toimintamallia suhteessa kokonaisarviointiin	40
Vaikuttavimmat toimintamallit eri toimintamallikategorioissa	41
Viisi vaikuttavinta toimintamallia päätavoitteissa	46
SUOSITUKSET TOIMINTAMALLIEN JALKAUTTAMISEEN	50
SANASTO	52
Vihreä talous	52
Ilmastotyö	52
Kiertotalous	53
Resurssiviisaus	53
Hiilijalanjälki	54
Hiilikädenjälki	54

LÄHTEET	55
LIITTEET	56
Liite 1. Toimintamallikirjasto	56
Kunnan perustekeminen	56
Alueen kehittäminen yhdessä	58
Markkinoiden ohjaaminen	59
Palkitseminen ja tunnustukset.....	60
Viestintä	61
Toimijoiden törmäyttäminen	64
Koulutus ja neuvonta.....	65
Sitoumukset	65
Liite 2. Tavoitteiden arvioinnin tukikysymykset	66

Vantaa

Järvenpää

Kerava

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Julkaisija: Vantaan, Järvenpään ja Keravan kaupungit

Hankkeen rahoittaja: Ympäristöministeriö

5/2022

Projektikoordinaattori Heta Itämäki, ymparistokeskus@vantaa.fi

Ramboll työryhmä: Anna-Maria Rauhala, Katri Einola, Heikki Savikko

TYÖN TAUSTA JA TAVOITTEET

Kunnat voivat edistää useilla erilaisilla keinoilla yritysten ilmastotyön edellytyksiä, tiivistää yhteistyötä kunnan ja yrityksen välillä sekä tukea alueellisen ilmastotyön edistymistä. Keinoista on koottu toimintamallikirjasto, jonka toimintamalleja voidaan monistaa useisiin kuntiin. Yhteisillä toimintatavoilla edistetään kansallisesti kuntien ilmastotyötä.

Vantaan, Järvenpään ja Keravan kaupunkien yhteistyössä toteuttamassa ja ympäristöministeriön rahoittamassa hankkeessa kasattiin kunnille toimintamallikirjasto sekä arvioitiin kuntien keinoja edistää kunnan ja yritysten välistä ilmastoyhteistyötä. Vaikuttavuuden arvioinnin toteutti Ramboll Finland Oy kaupunkien muodostaman ohjausryhmän tuella.

Toimintatapojen käyttöönoton suunnittelun tueksi on arvioitava, kuinka toimintamallit tukevat ilmastotavoitteiden saavuttamista. Vaikuttavuuden arvioinnilla toimintamalleja pystytään priorisoimaan järjestykseen ja tukemaan siten toimintamallien valintaa oikeaan käyttötarkoitukseen. Työn tarkoitus on tuottaa kuntia hyödyttävää tietoa vaikuttavimmista keinoista, jotta kuntien resurssit kohdentuvat järkevästi.

Vaikuttavuuden arvioinnit tavoitteet

Kuntien ja yritysten yhteistyölle ilmastotyössä on tunnistettu erilaisia tavoitteita ja toimintamallien vaikuttavuutta on tarkasteltu viiden valitun tavoitteen kautta.

Tavoitteet kuvaavat kuntien ja yritysten välisen ilmastotyön eri näkökulmia, joista toiset on tunnistettu tärkeämmiksi kuin toiset. Hankkeessa tavoitteille määriteltiin painotukset. Tavoitekohtaisen vaikuttavuuden arvioinnin lisäksi jokaiselle toimintamallille laskettiin painotettu kokonaisarvio, jota painotettiin seuraavalla tavalla (painotus prosenttilukuna tavoitteen perässä):

- Päästöjen vähentäminen, 40 %
- Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen, 30 %
- Alueen muut ympäristötavoitteet, 15 %
- Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen, 10 %
- Kunnan ilmastoimagon parantaminen, 5 %.

Arviointiin vaikuttavat oletukset ja huomiot

Toimintamallikirjasto (liite 1) kuvaa yleisellä tasolla mahdollisia toimintamalleja kuntien ja yritysten väliselle yhteistyölle, ja näitä toimintamalleja voidaan toteuttaa kunnissa eri tavoilla. Arvioinnin tueksi ja taustaksi on määritelty muutamia oletuksia ja huomioita, jotka on hyvä huomioida arvioinnin tuloksia hyödyntäessä. Näiden lisäksi toimintamalleja arvioitaessa on jokaiselle toimintamallille kirjattu taustaoletus.

- Arvioinneissa oletetaan, että toimintamalli on vakiintunut ja ollut käytössä useita vuosia (esim. vuosittain tai kuukausittain).
- Toimintamalleja tarkastellaan siitä näkökulmasta, että ne tähtäävät ilmastoviisaaseen toimintaan, vaikkei sitä olisi erikseen toimintamallissa sanoitettu.
- Kunnan perustoiminnoissa yritykset eivät välttämättä ole mukana, mutta muissa toimintamalleissa oletuksena on, että yritykset ovat aktiivisesti mukana ja osallistuvat esim. työpajoihin.
- Toimintamallikirjasto on rakennettu ilmastonmuutoksen hillinnän näkökulmasta, mutta arvioinnissa pohditaan myös sopeutumisen näkökulmia tunnistuen, ettei se ollut toimintamallien lähtökohta.
- Toimintamallit on arvioitu sovellettaviksi suurin piirtein nykyhetkeen. Arvioinnissa ei oteta kantaa esim. liikenteen sähköistymiseen tai muihin tulevaisuuden kehityskulkuihin.
- Toimintamallikirjasto on yksi esimerkkikirjasto kuntien ja yritysten ilmastotyöstä ja voi olla puutteellinen. Muitakin toimintamalleja voi olla olemassa.
- Toimintamallikirjasto on suuntaa antava. On huomioitava, että jotkin toimintamallit sopivat paremmin esim. tietyn kokoisille kunnille tai tietyillä alueilla sijaitseville kunnille kuin toiset.
- Toimintamallien käytännön toteutuksessa voi olla suuria eroja. Arvioinnissa on lähdetty oletuksesta, että toimintamallit toteutetaan kunnolla, huolella ja riittäväillä resursseilla. Toimintamallin jalkauttamisen vaikuttavuus voi poiketa arvioinnin vaikuttavuudesta, mikäli toimintamallin käytännön jalkautus epäonnistuu tai toteutuu arvioitua suppeampana. Esimerkiksi yritysten osallistumisaktiivisuus voi poiketa arvioinnista.
- Tavoitteessa *Päästöjen vähentäminen* on huomioitu seuraavat päästökategoriat, jotka määriteltiin hankkeessa:
 - Liikenne + työkoneet
 - Lämmitys
 - Sähkö

- Jätteet
- Teollisuus
- Alueellisen päästölaskennan ulkopuoliset, epäsuorat päästöt (mm. rakentaminen, hankinnat)
- Työssä ei tarkasteltu f-kaasuja tai maatalouden päästöjä.

Toimintamallikirjasto

Erilaisia toimintamalleja ilmastotyön tueksi on koottu toimintamallikirjastoon (liite 1), joka sisältää 33 toimintamallia kuntien ja yritysten väliseen yhteistyöhön. Toimintamallikirjastolla on tarkoitus edistää kansallisesti kuntien ilmastotyötä kokoamalla toimintatapoja samaan paikkaan monistettavaksi muihin kuntiin. Hyödyntämisen helpottamiseksi toimintamalleja on lajiteltu kategorioihin:

- Kunnan perustekeminen
- Alueen kehittäminen yhdessä
- Markkinoiden ohjaaminen
- Palkitseminen ja tunnustukset
- Viestintä
- Toimijoiden törmäyttäminen
- Koulutus ja neuvonta
- Sitoumukset.

Näiden kategorioiden sisällä on erilaisia toimintamalleja – osa jatkuvaa toimintaa, osa yksittäisiä tekoja, osa kausiluontoista. Toimintamallit eivät ole riippuvaisia toisistaan ja siksi niitä voidaan ottaa käyttöön toisista riippumatta joko kaikki tai vain osa riippuen resursseista.

Liitteessä 1 on esitelty toimintamallikirjasto, toimintamallien kuvaukset ja mahdolliset esimerkit. Lisäksi jokaiselle toimintamallille on määritely taustaoletus, joka avaa arvioitsijoiden tulkintaa toimintamallista.

MENETELMÄKUVAUS JA ARVIOINTIKEHIKKO

Työn vaiheet

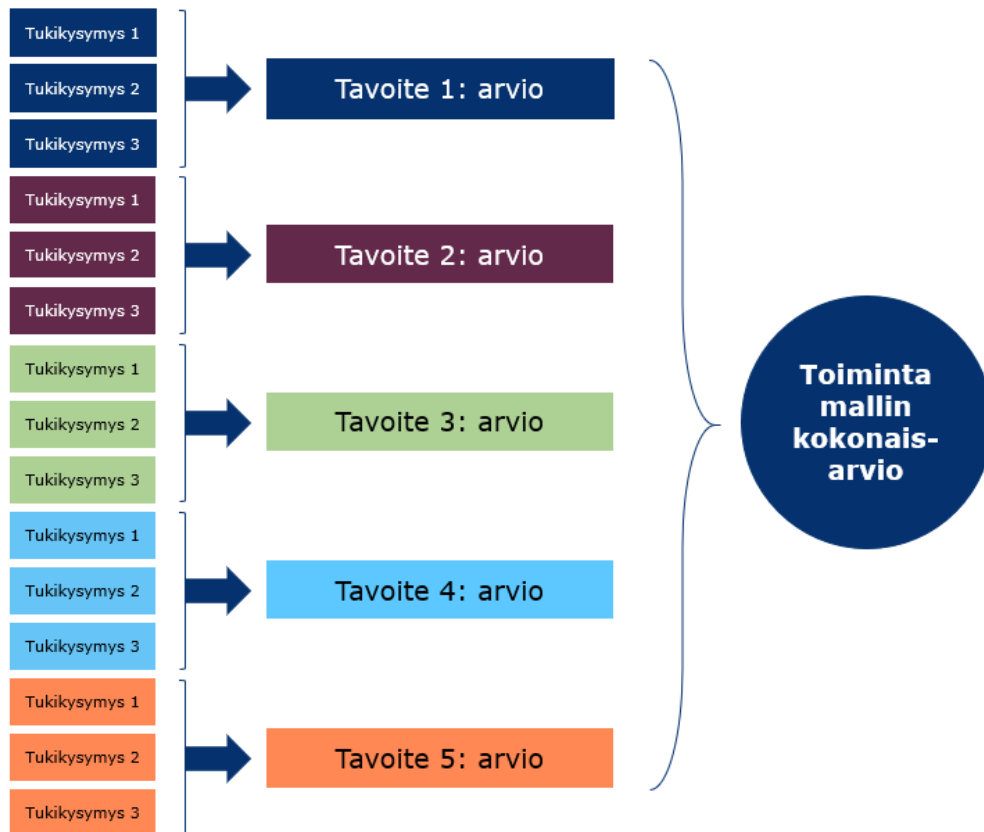
Työ toteutettiin laadullisena asiantuntija-arviona huhti-toukokuussa 2022 kolmessa eri vaiheessa.

- **Vaiheessa 1** määriteltiin yhdessä hankeosapuolien kanssa tavoitteet työlle sekä arviointikehikko, jolla toimintamalleja arvioitiin yhdenmukaisesti. Arviointikehikosta luotiin excel-työkalu, johon arvioinnit koottiin.
- **Vaiheessa 2** tehtiin vaikuttavuuden arviointi jo aiemmin hankkeessa luodulle toimintamallikirjastolle. Vaikuttavuuden arviointi perustui arviointikehikkoon. Itse arviointi toteutettiin ns. ”pyöreän pöydän” metodina asiantuntijoiden kesken. Asiantuntijoilla on kokemusta monialaisista ilmastohankkeista ja toimenpiteistä, sekä toimivat asiantuntijoina kestävän kaupunkikehityksen parissa. Pyöreässä pöydässä asiantuntijat kokoontuivat fyysisesti yhteen arvioimaan keskustellen toimintamalleja. Koska toimintamallikirjasto sisältää 33 toimintamallia ja kokonaisuus oli laaja, arvioinnit oli jaettu kolmeen eri sessioon. Pyöreän pöydän aikana täydennettiin arvioinnin tulokset sekä kommentit arviointikehikko-työkaluun (excel).
- **Vaiheessa 3** arvioinnille toteutettiin laadunvarmistus sekä raportoitiin työn tulokset sovitulla tavalla. Laadunvarmistaja ei osallistunut pyöreän pöydän työskentelyyn, jotta itse laadunvarmistus olisi neutraalia ja toisi esiin mahdolliset epäjohtonmukaisuudet. Laadunvarmistuksen pohjalta arviointeja täsmennettiin. Tämän jälkeen tulokset raportoitiin.

Arviointikehikko

Arvioinnin onnistumisen lähtökohtana pidettiin, että toimintamalleja arvioidaan systemaattisesti ja toistettavasti. Työn tueksi kehitettiin vaikuttavuuden arviointia varten arviointikehikko. Arviointikehikossa jokaiselle viidelle työssä määritellylle tavoitteelle luotiin tukikysymykset (liite 2), joiden kautta tavoitetta tarkasteltiin. Koska tavoitteet ovat hyvin erilaisia, myös tukikysymykset ovat jokaiselle tavoitteelle omansa. Tästä johtuen tavoitteet eivät ole keskenään suoraan verrattavissa, mutta

erilaisilla tukikysymyksillä pyrittiin tunnistamaan erilaisten tavoitteiden toteutuminen laaja-alaisella analyysillä.

Kuva 1: Arviointikehikon periaate: Toimintamallia arvioitiin tavoitteittain tukikysymysten kautta.

Työssä jokainen toimintakirjaston toimintamalli arvioitiin saman arviointikehikon ja tukikysymysten kautta. Tavoitteiden kokonaispisteet saatiin tavoitteen tukikysymysten keskiarvosta. Näistä tavoitteiden arvioinneista muodostettiin sen jälkeen painotettu kokonaisarvio* toimintamallille hankkeessa määritettyjen tavoitteiden painotuksien mukaisesti:

- Päästöjen vähentäminen, 40 %
- Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen, 30 %
- Alueen muut ympäristötavoitteet, 15 %
- Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen, 10 %
- Kunnan ilmastoimagon parantaminen, 5 %.

*Painotettu kokonaisarvio perustuu tarkempaan desimaalilukuun, joita käytettiin arviointityökalussa. Raportin epätarkemmilla luvuilla laskettaessa kokonaisarvioinneissa voi olla pieniä eroavaisuuksia.

Jokaista tavoitetta tarkasteltiin vaikuttavuusarvioinnissa erikseen 4-portaisen arviointiasteikon kautta, jossa 0 pistettä tarkoitti, että kohtaa ei voida arvioida (liite 2) eikä niitä tällöin huomioitu laskennassa. Varsinainen pisteasteikko oli välillä 1–4.

Kokonaisarvion arviointiasteikko on seuraava:

0 = Vaikutusmekanismia ei tunnistettu/epävarmuus liian suuri arvioitavaksi

1 = Ei vaikuttavuutta

2 = Vähäinen vaikutus

3 = Kohtalainen vaikutus

4 = Suuri vaikutus

Keskeiset huomiot tavoitteista nostettiin esiin kirjallisella kommentilla. Näistä muodostettiin tavoitteiden arviointia yhdistävä toimintamallin kokonaisarvio. Näin jokaiselle toimintamallille saatiin vertailukelpoinen kokonaisarviointi toimintamallien vertailua varten.

Arvioinnissa on pyritty huomioimaan toimintamallien erilaisuus suhteessa asetettuihin tavoitteisiin tuomalla esille toimintamallin pääfokus. Tämä on tavoite, johon toimintamalli erityisesti kohdentuu, esim. toimintamalli *Energjaratkaisut* tähtää selkeästi päästöjen vähentämiseen. Pääfokus määriteltiin asiantuntija-arviona ennen itse arvioinnin tekemistä ja arvioinnin kautta pystyttiin tarkastelemaan, vastaako toimintamallin eniten pisteitä saanut tavoite sen pääfokusta. Joillekin toimintamalleille ei ole tunnistettavissa selkeää pääfokusta vaan toimintamallit kohdentuvat useisiin tavoitteisiin. Pääfokus-tunnistuksella pyritään nostamaan esiin toimintamallit, jotka ovat hyviä siinä, mihin niillä halutaan vaikuttaa, mutta jotka eivät kokonaisarvioinnissa nouse vaikuttavimpien joukkoon.

Työkaluksi arviointia varten tehtiin arviointiexcel, jossa jokaista toimintamallia käsiteltiin omalla välilehdellään tavoitteiden tukikysymyksien kautta. Kysymykset olivat samat jokaisella toimintamallilla. Koontisivulle muodostui jokaisen toimintamallin arvioinnin tulos suhteessa tavoitteisiin sekä painotettu kokonaisarvio.

ARVIOINNIN TULOKSET

Tässä kappaleessa on esitetty vaikuttavuuden arvioinnin tulokset kootusti. Jokaisesta toimintamallista on esitelty vaikuttavuuden arvioinnin pisteet tavoitteittain, kokonaisarvio sekä arvioinnin huomiot. Painotettu kokonaisarvio perustuu tarkempaan desimaalilukuun, joita käytettiin arviointityökalussa. Raportin epätarkemmilla luvuilla laskettaessa kokonaisarvioinneissa voi olla pieniä eroavaisuuksia.

Toimintamalli	Painotettu kokonaisarvio (skaala 1-4)
Kunnan perustekeminen	
Maankäyttö ja kaavoitus	3,1
Liikenneinfrastruktuuri ja joukkoliikenneyhteydet	2,6
Energjaratkaisut	3,6
Viranomais- ja lupatoiminta	3,0
Fyysisen toimintaympäristön tarjoaja, ekosysteemialustat	2,4
Konserniohjaus ja omistajapolitiikka	3,1
Ilmasto-osaamisen lisääminen omassa organisaatiossa/kuntakonsernissa	1,8
Alueen kehittäminen yhdessä	
Yritysten osallistaminen strategia- tai ohjelmatyöhön	3,1
Yritysten osallistaminen kunnan ilmasto-ohjelman toimenpiteisiin	3,1
Yhteiset kehityshankkeet	3,1
Kunnan järjestämä innovaatio-/ideakilpailu, hackathon	2,4
Alueellinen ilmastotyöryhmä	3,1
Markkinoiden ohjaaminen	
Kunnan vastuulliset hankinnat	3,1
Suunnittelu- ja tontinluovutuskilpailut	3,1
Suunnittele ja rakenna SR -kilpailut	3,1
Rahoituksen myöntäminen kuntastrategiaa tukeville ideoille	2,7

Palkitseminen ja tunnustukset	
Kunnan lanseeraama vastuullisuusmerkki	1,5
Diplomin/kunniakirjan myöntäminen	1,3
Kunnan jakama vuosittainen palkinto	1,3
Viestintä	
Viestiminen kohdennetusti yrityksille kunnan ilmastoasioista ja mahdollisuuksista sekä kunnan tuottamista materiaaleista	1,4
Tiedottaminen muiden tarjoamista mahdollisuuksista, palveluista, yritysyhteistyöverkostoista, sitoumusalustoista jne.	1,4
Vähähiilisyteen kytkeytyvän datan avaaminen	1,9
Yritysten ilmastotekojen jakaminen kunnan kanavissa	1,3
Yritysluetteloon/palveluhakemistoon vastuullisuusosio	1,3
Viestintäkampanjat	1,4
Yritystonttien markkinointi vastuullisuuskulmalla	2,9

Toimijoiden törmäyttäminen	
Yritysten verkostoitumisen tukeminen	3,3
Verkkoalusta toimijoiden törmäyttämiseen	1,9
Tapahtumat, teemakohtaiset tilaisuudet	1,9
Koulutus ja neuvonta	
Vastuullisuuskoulutus/-valmennus yrityksille	1,9
Kunnan yritysneuvonnan vastuullisuuspalvelu	2,4
Ilmasto osana yritystapaamisia	2,5
Sitoumukset	
Allekirjoitettu ilmastositoumus kunnan ja yrityksen välille	2,5

Kunnan perustekeminen

Maankäyttö ja kaavoitus

Toimintamallin pääfokus: Päästöjen vähentäminen, Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen

Päästöjen vähentäminen	2,8
Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen	4,0
Alueen muut ympäristötavoitteet	2,5
Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen	2,7
Kunnan ilmastoimagon parantaminen	2,3
Kokonaisarvio	3,1

- Toimintamalli saa suurimmat pisteet pääfokuksessaan vaikutuksesta alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantamiseen. Kokonaisuudessaan toimintamalli on kohtalaisen vaikuttava.
- Kaavoituksella voidaan voimakkaasti vaikuttaa tiettyihin päästökategorioihin, epäsuorasti osaan (esim. liikenteen päästöt), mutta ei lähtökohtaisesti kaikkiin. Kaavoitus on tärkeä osa kunnan ilmastotyötä luoden perusteet ilmastoviisaalle yhteiskuntarakenteelle, muttei suoraan aikaan saa päästövähennyksiä vaikkakin edesauttaa niitä.
- Kaavoitus luo edellytykset vihreälle liiketoiminnalle ja kaavan vaikutusten arvioinnissa voidaan määrällisesti arvioida esim. yritystonttien määrän kautta työpaikkojen kasvua/vähentymistä.
- Kunnan muita ympäristötavoitteita voidaan yleisellä tasolla edistää. Mm. luonnon monimuotoisuutta voidaan selkeästi edistää yleisellä tasolla (esim. kaavoittaa lähivirkistysalue, suojella herkkiä alueita), mutta ei yksityiskohtaisesti.
- Kunnan ja yrityksen välinen vuorovaikutus on selkeä (mahdollisuus lausua kaavasta sekä osallistua kaavoituksen eri vaiheissa), mutta kaavoitus ei lähtökohtaisesti luo yritysten välistä kommunikaatiota.
- Kaavoituksella luodut hyödyt näkyvät sidosryhmille, mutta kaavoituksen ollessa hitaasti vaikuttava toimintamalli, ei ilmastoviisas kaavoitus suoraan vaikuta kunnan ilmastoimagoon.
 - Jos aiheeseen kytkeytyy erillinen kampanja tai hanke, niin voi vaikuttaa ilmastoimagoon.
 - Kaavoitus voi näkyä hyvinkin merkittävästi etenkin yrityksille päin, esim. yrityksen pohtiessa sijoittumista.

Liikenneinfrastruktuuri ja joukkoliikenneyhteydet

Toimintamallin pääfokus: Päästöjen vähentäminen, Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen

Päästöjen vähentäminen	2,8
Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen	2,8
Alueen muut ympäristötavoitteet	2,3
Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen	1,0
Kunnan ilmastoimagon parantaminen	4,0
Kokonaisarvio	2,6

- Toimintamalli saa parhaimmat pisteet kunnan ilmastoimagon parantamisessa, mikä ei ole sen pääfokus.
- Toimintamallilla voidaan vaikuttaa useimpiin liikenteen päästöihin sekä yritysten suoriin ja epäsuoriin päästöihin.
- Toimintamalli ei suoraan vaikuta alueen vihreään liiketoimintaan.
- Toimintamalli huomioi ilmastotavoitteissaan vain päästöjen vähentämisen.
- Toimintamallilla voidaan edistää muita alueen ympäristötavoitteita yleisellä tasolla. Lisäksi ilmanlaatuun ja meluun liittyen sillä voidaan vaikuttaa keskeisiin näkökulmiin.
- Voi vaikuttaa kunnan ilmastoimagoon myönteisesti tai kielteisesti – riippuen toimintamallin onnistumisesta.
 - Vaikuttaa suuresti ilmastomielikuvaan (enemmän kuin esim. maankäyttö ja kaavoitus), sillä ihmisten on helpompi tunnistaa liikenteen vaikutukset ilmastoon.
 - Liikenneratkaisut myös ovat läsnä yritysten ja heidän työntekijöidensä arjessa, jolloin niiden vaikutus on helpompi tunnistaa.

Energiaratkaisut

Toimintamallin pääfokus: Päästöjen vähentäminen, Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen

Päästöjen vähentäminen	3,5
Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen	3,8
Alueen muut ympäristötavoitteet	4,0
Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen	2,7
Kunnan ilmastoimagon parantaminen	4,0
Kokonaisarvio	3,6

- Kuntien ja yritysten ilmastotyössä energiaratkaisuilla on suuri merkitys energiantuotannon ja -kulutuksen ollessa edelleen yksi merkittävimmistä päästölähteistä.
- Toimintamallin päästövähennykset kohdistuvat vain energiaan kytkeytyviin päästökategorioihin, mutta energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian ratkaisujen kohdalla päästövähennysmekanismi on selkeästi tunnistettavissa.
- Toimintamalli saa korkeimmat pisteet alueen muiden ympäristötavoitteiden huomioimisessa sekä kunnan ilmastoimagon parantamisessa. Kumpikaan niistä ei ole mallin pääfokus.
 - Koska päästöjen vähentämisessä ei voida tunnistaa kaikkia suoria päästöjä tai elinkaaren aikaisia päästöjä, niin ei voida antaa täysiä pisteitä.
 - Vaikka keskeiset liiketoiminnat, joihin toimintamallilla voisi vaikuttaa, on tunnistettavissa, ei voida kuitenkaan tunnistaa niitä kattavasti. Siksi toimintamalli ei saa täysiä pisteitä alueen vihreän liiketoiminnan parantamisesta.
 - Luonnon monimuotoisuutta voidaan huomioida esimerkiksi käyttämällä uusiutuvaa energiaa (eikä esim. turvetta, jolloin myös tuhoaan elinympäristöjä), mutta toimintamalli ei sitä aktiivisesti paranna.
 - Voi edistää vesistönäkökulmia yleisellä tasolla. Esim. siirtymällä öljystä uusiutuvaan energiaan pienennetään pohjavesiriskejä. Toisaalta toimintamalli vaikuttaa ainoastaan riskiin eli jos riski ei realisoidu, ei myöskään vaikututa pohjavesiin.
 - Voi edistää keskeisiä ilmanlaatonäkökulmia. Voi edistää melunäkökulmia yleisellä tasolla.

Viranomais- ja lupatoiminta

Toimintamallin pääfokus: Ei pääfokusta

Päästöjen vähentäminen	3,3
Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen	3,3
Alueen muut ympäristötavoitteet	2,4
Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen	2,3
Kunnan ilmastoimagon parantaminen	3,5
Kokonaisarvio	3,0

- Kokonaisuudessaan toimintamallilla on kohtalainen vaikutus. Eniten toimintamalli saa pisteitä kunnan ilmastoimagon parantamisessa. Myös päästöjen vähentäminen ja alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen saavat korkeat pisteet.

- Päästövähennysmekanismi tulee ilmastonmuutoksen hillintään tähtäävistä investoinneista, joita selkeästi kuvattu luvitusprosessi nopeuttaa ja helpottaa. Luvitus itsessään ei aiheuta päästöjen vähentymistä.
 - Huomioitava kuitenkin, että kaikki investoinnit eivät automaattisesti vähennä ilmastovaikutuksia ja rakentamisen aikana päästöt voivat ensin kasvaa.
- Viranomaistoimintaa ja luvitusta ohjaa lainsäädäntö sekä asetukset, eikä lupaprosesseissa voida näitä ohittaa. Selkeällä ohjeistuksessa ja nopealla prosessilla voidaan kuitenkin edistää ilmastoviisaita investointeja. Toimintamallissa luodaan helpotettu investointiympäristö sekä epäsuorille että suorille päästöille.
- Toimintamalli voi hiilijalanjäljen lisäksi huomioida myös hiilikädenjäljen, esim. puurakentamisessa.
- Tietyissä toimintamallinkirjaston jalkautuksissa voidaan pohtia, että toimintamallilla on myös työpaikkavaikutus.
- Lupaprosessin huolellisuus voi suojella luonnon monimuotoisuutta ja vesistöä, mutta ei paranna niitä.
 - Lupaprosessin pohjana olevat raja-arvot suojelevat ilmanlaatua, vesistöä, melua, mutta ilmastoviisautta pystytään ohjaamaan vain välillisesti muilla raja-arvoilla.
- Toimintamallin vuorovaikutuksessa voidaan pyytää lausuntoja ja mielipiteitä (esim. lupaprosessien kuvauksen laadinnan aikana), mutta vuorovaikutus on yksisuuntaista.
 - Vuorovaikutusprosessi on käynnissä niin kauan kuin lupa on vireillä.
- Ei voida arvioida, huomioiko toimintamalli kaupungin ilmastotyön. Toimintamallin yhteys kaupungin ilmastotyöhön riippuu siitä, lähteekö toimintamalli lupaprosessin kehittämisestä vai kunnan ilmastotyön kehittämisestä.
- Toimintamalli vaikuttaa ainakin yrityksiin kunnan ilmastotyöstä. Laajempi konteksti on sidonnainen siitä, mitä luvitusprosessia on kehitetty ja selkeytetty sekä onko sillä kontaktipintaa muihin sidosryhmiin.

Fyysisen toimintaympäristön tarjoaja, ekosysteemialustat

Toimintamallin pääfokus: Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen

Päästöjen vähentäminen	1,5
Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen	3,8
Alueen muut ympäristötavoitteet	1,0
Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen	4,0
Kunnan ilmastoimagon parantaminen	3,0
Kokonaisarvio	2,4

- Toimintamalli saa korkeimmat pisteet kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisäämisestä, mikä ei ole sen päätavoite. Kuitenkin päätavoitteen pisteet ovat todella lähellä suurta vaikuttavuutta, joten toimintamalli tukee päätavoitettaan.
 - Kokonaisuudessaan toimintamalli on vaikuttavuudeltaan vähäinen.
 - Toimintamallilla tavoitellaan yritysten välistä yhteistyötä.
- Toimintamalli voi teoriassa aikaansaada päästövähennyksiä, mutta toimintamallilla ei ole suoraa päästövähennysmekanismia. Toimintamallin päästövähennyspotentiaali on riippuvainen siitä, millaisia toimijoita kootaan yhteen ja miten laajaa toiminta on.
 - Voidaan kattavasti tunnistaa liiketoimintamahdollisuuksia, joita tilan avaaminen hyödyttäisi.
- Toimintamallilla voidaan määrällisesti seurata, esim. kaupungin yritystonttien työpaikkojen määrää. Mahdollistamalla tonteilla esim. kiertotaloustoiminnot voidaan edistää kyseisen liiketoiminnan liikevaihdon kasvua.
- Toimintamallilla ei tähdätä laajempien ympäristötavoitteiden edistämiseen.
 - Ei voida arvioida muiden ilmastotavoitteiden huomioimista, sillä se riippuu, mitä tilalla tai alueella tehdään ja mitä siellä pilotoidaan.
- Vaikutus kunnan ilmastoimagoon riippuu tilasta/alueesta (vrt. asuntomessut ja yksittäinen kiertotalouspuisto).
 - Isomman alueen avaamisella voi olla laajat vaikutusten useiden sidosryhmien mielikuvaan kaupungin ilmastotyöstä, missä pienemmän alueen kohdistetulla toiminnalla voidaan vaikuttaa toimintaan osallistuvien mielikuviiin saavuttamatta laajempaa hyötyä ilmastoimagon parantumiselle.

Konserniohjaus ja omistajapolitiikka

Toimintamallin pääfokus: Päästöjen vähentäminen

Päästöjen vähentäminen	2,8
Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen	3,8
Alueen muut ympäristötavoitteet	2,7
Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen	3,3
Kunnan ilmastoimagon parantaminen	3,3
Kokonaisarvio	3,1

- Konserniohjaus jalkauttaa kaupungin ilmastotavoitteet osaksi omistamiensa yritysten ja toimijoiden (kuntayhtymien) strategioihin. Omistajaohjaus ei vaikuta kuitenkaan operatiivisiin ratkaisuihin. Toimintamallilla voidaan siis selkeästi viedä eteenpäin tahtotilaa ja jalkauttaa kaupungin ilmastotavoitteita.
- Toimintamalli saa suurimmat pisteet muista kuin pääfokuksestaan. Päätavoitteessaan malli lähestyy kohtalaista vaikuttavuutta.

- Toimintamallilla voidaan vaikuttaa niihin päästökategorioihin, joissa kaupungin omistamat yhtiöt toimivat (esim. energiayhtiön omistajapolitiikalla voidaan vaikuttaa energiasektorin päästöihin).
- Toimintamallissa on tunnistettavissa strategiaohjausta, mutta päästövähennysmekanismi on epäsuora ja riippuvainen strategian jalkautumisesta operatiiviseen toimintaan. Isoissa investointipäätöksissä omistajaohjauksella voi olla suora mahdollisuus vaikuttaa päästöjen vähentymiseen.
 - Jos omistajaohjaus toimii, niin voidaan saada suuriakin päästövähennyksiä, esim. ohjaamalla kunnallinen energiayhtiö kohti uusiutuvia ratkaisuja tai joukkoliikenne kohti vähäpäästöisiä vaihtoehtoja.
 - Toimintamallin onnistuminen edellyttää avointa ja luottamuksellista keskustelua konserniyhtiöiden ja kaupungin välillä.
- Kaupunkikonserni luo edellytykset vihreälle liiketoiminnalle (jota voi tosin syntyä muullakin tavoin). Omistajaohjauksella voidaan strategisesti ohjata tai tehostaa vihreän liiketoiminnan edellytyksiä.
 - Alueen vihreä liiketoiminta voi muodostua esim. siitä, että omistajaohjauksella tuodaan kaupunkikonserniin kuuluva yritys ankkuriksi alueelle.
- Alueen muita ympäristötavoitteita voidaan edistää kohtuullisesti:
 - Luonnon monimuotoisuudessa voidaan edistää keskeisiä toimintoja.
 - Vesistö voidaan huomioida erityisesti vesi- ja jätehuollon konsernirohjauksessa. Strategisena päätöksenä voidaan nostaa esim. Itämeri-teema konsernistrategioiden kärkeeseen osana ilmastotyötä (ilmastonmuutos vaikuttaa Itämereen ja voi olla keino konkretisoida ilmastomuutoksen vaikutuksia).
 - Ilmastotavoitteissa on huomioitu myös sopeutuminen ja varautuminen. Jatkotoimenpiteet ovat operatiivista toimintaa, eivätkä ole omistajaohjauksen piirissä.
- Aidosti onnistunut omistajaohjaus on molemmin suuntaista dialogia kaupungin ja sen omistamien yritysten välillä.
- Vaikutus kunnan ilmastoimagoon tunnistettavissa vain yhdessä sidosryhmässä. Omistajaohjaus tai sen puute voi olla ajoittain julkistakin. Ilmastokysymyksistä kiinnostuneet kiinnittävät huomiota siihen, mitä kunta edellyttää tytäryhtiöiltään. Kuitenkin suurimmilta osin omistajanohjaus on sisäistä keskustelua, jota kuulukaan jakaa muille (liiketoimintasalaisuudet).
- Ilmastotyön kohdalla epäonnistunut konsernirohjaus kohdistuu alueen koko ilmastotyöhön (esim. kunnan energiayhtiön investointi fossiiliseen energiaan koetaan helposti omistajaohjauksen epäonnistumiseksi), mutta ilmastoimagon parantuminen kohdistuu tekijään (esim. kunnan energiayhtiön investointi uusiutuvaan energiaan on yhtiön oma saavutus).

Ilmasto-osaamisen lisääminen omassa organisaatiossa/ kuntakonsernissa

Toimintamallin pääfokus: Ei pääfokusta.

Päästöjen vähentäminen	2,0
Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen	1,3
Alueen muut ympäristötavoitteet	2,5
Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen	1,0
Kunnan ilmastoimagon parantaminen	2,3
Kokonaisarvio	1,8

- Toimintamalli saa korkeimmat pisteet alueen muissa ympäristötavoitteissa.
- Kokonaisuudessaan toimintamallilla on vähäinen vaikutus eikä sillä ole suoraa vaikutusta päästöihin. Tiedon kasvattaminen ei suoraan johda tekoihin ja päästövähennyksiin, mutta ilman tietoa ei ole osaamista tehdä oikeita toimia.
- Tieto ilmastoasioista ei suoraan edistä muita ympäristönäkökulmia.
 - Kuitenkin ilmasto-osaamisen kasvattamisessa voidaan myös huomioida ilmastonmuutokseen sopeutuminen, varautuminen sekä esim. ilmastonmuutoksen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen.
- Kunnan sisäinen koulutus ei suoraan edistä vuorovaikutusta yrityksiin suuntaan. Kuitenkin tietty tietotaito on edellytyksenä sille, että kuntaorganisaatiossa osataan lähteä edistämään asioita myös yritys yhteistyössä. Vuorovaikutus ja ilmastoimagon parantaminen kohdistuvat kunnan ja kuntakonsernin työntekijöihin.

Alueen kehittäminen

Yritysten osallistaminen strategia- tai ohjelmatyöhön

Toimintamallin pääfokus: Ei pääfokusta

Päästöjen vähentäminen	3,3
Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen	3,3
Alueen muut ympäristötavoitteet	2,0
Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen	3,0
Kunnan ilmastoimagon parantaminen	3,7
Kokonaisarvio	3,1

- Toimintamallilla on kokonaisuudessaan kohtalainen vaikuttavuus. Se saa suurimmat pisteet kunnan ilmastoimagon parantamisessa.
- Päästövähennysmekanismi on tunnistettavissa, mutta toimenpide-ehdotukset strategiassa tai ohjelmassa eivät vielä tarkoita investointipäätöksiä tai toimenpiteiden toteutumista.
 - Ilmastotavoitteet strategioissa eivät automaattisesti tarkoita strategioiden jalkautumista operatiiviseen toimintaan, mutta ovat kuitenkin lähtökohta systemaattiselle ilmastotyölle.
- Toimintamallissa pystytään tunnistamaan vihreän liiketoiminnan hyödyt ja haitat laadullisesti (esim. liikevaihdon ja työpaikkojen kasvu ja vähentyminen).
- Ei ole ilmastostrategian tehtävä edistää luonnon monimuotoisuutta, vesistö- tai melunäkökuilma. Näitä voidaan kuitenkin joskus siihen kytkeä sekä edistää yleisellä tasolla.
- Vuorovaikutusta tehdään kaupungin ehdoilla, kun tehdään kaupungin strategiaa/ohjelmaa.
 - Toimintamalli kohdistuu vain ilmastostrategian/ohjelman tekohetkeen, mutta vaikuttaa mahdollisesti pidempäänkin yritystoiminnassa, jos yritykset sitoutuvat yhdessä mietittyihin strategioihin.
 - Lisäksi osallistaminen parantaa kunnan ja yritysten välistä kommunikaatiota ja mahdollistaa myös muuta yhteistyötä jatkossa.

Yritysten osallistaminen kunnan ilmasto-ohjelman toimenpiteisiin

Toimintamallin pääfokus: Ei pääfokusta

Päästöjen vähentäminen	3,3
Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen	3,5
Alueen muut ympäristötavoitteet	2,0
Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen	3,0
Kunnan ilmastoimagon parantaminen	3,7
Kokonaisarvio	3,1

- Kokonaisuudessaan toimintamallilla on kohtalainen vaikuttavuus. Se saa parhaimmat pisteet kunnan ilmastoimagon parantamisessa.
- Parantaa vihreän liiketoiminnan edellytyksiä, kun osallistetaan toimenpiteisiin. Tällöin voidaan hyötyjä mahdollisesti mitata myös määrällisesti.
- Parantaa kunnan ja yritysten välistä vuorovaikutusta kohtalaisesti.
- Vaikuttaa laajassa sidosryhmäkontekstissa kunnan ilmastoimagoon.

Yhteiset kehityshankkeet

Toimintamallin pääfokus: Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen

Päästöjen vähentäminen	2,8
Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen	3,5
Alueen muut ympäristötavoitteet	-
Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen	3,7
Kunnan ilmastoimagon parantaminen	2,7
Kokonaisarvio	3,1

- Toimintamallin pääfokus saa toiseksi parhaimmat pisteet eli onnistuu hyvin tavoitteessaan parantaa alueen vihreän liiketoiminnan edellytyksiä. Lisäksi toimintamalli lisää erityisesti kunnan ja yritysten välistä vuorovaikutusta.
- Toimintamallin onnistuminen päästöjen vähentämisessä riippuu rahoitusmallista ja sen ehdoista: kehityshankkeissa voi olla vaikea saada konkretiaa aikaiseksi, jos hankerahaa ei voi käyttää investointeihin. Tällöin yhteinen kehityshanke ei voi vähentää suoraan päästöjä, mutta voi luoda edellytyksiä päästöjen vähentämiselle.
 - Varsinainen päästövähennysmekanismi on epävarma - voiko kehityshanke johtaa aktiiviseen päästövähennystoimenpiteeseen. Kehityshanke voi ainakin suunnitella, muttei johda automaattisesti toteutukseen.
- Vihreän liiketoiminnan määrällisiä hyötyjä tunnistettavissa, mutta käytännössä vihreä liiketoiminnan edellytyksiä voidaan arvioida laadullisesti.
- Kun yritys on mukana hankkeessa, niin toiminta on osallistavaa ja aktivoivaa sekä vuorovaikutus molemmin suuntaista.
- Muita ympäristövaikutuksia tai ilmastotavoitteita ei voida arvioida, koska riippuu kehityshankkeesta. Vaihtelee siis välillä äärimmäisen kattavasti tai ei oteta kantaa ollenkaan.
- Toimintamalli edistää kunnan ilmastoimagoa hankekumppaneiden silmissä, mutta ei suoraan kohdistu laajempaan sidosryhmäkenttään. Hankeviestinnän kautta voidaan yrittää tavoittaa laajempaa sidosryhmää, mutta onnistuminen epävarmaa ja riippuu viestinnästä.

Kunnan järjestämä innovaatio-/ideakilpailu, hackathon

Toimintamallin pääfokus: Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen, kunnan ilmastoimagon parantaminen

Päästöjen vähentäminen	2,7
Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen	2,8
Alueen muut ympäristötavoitteet	1,0
Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen	2,7
Kunnan ilmastoimagon parantaminen	2,0
Kokonaisarvio	2,4

- Saa korkeat pisteet toisessa päätavoitteessaan kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisäämisessä. Korkeimmat pisteet toimintamalli saa alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantamisessa. Kokonaisuudessaan toimintamallilla on kuitenkin vain vähäinen vaikuttavuus.
- Toimintamallilla vaikutetaan päästöihin epätodennäköisesti, sillä edellyttäisi ratkaisujen jalkauttamista laajasti.
 - Parhaankaan idean tunnistaminen ei automaattisesti johda toteutukseen, päästövähennys riippuu siis idean jalkauttamisesta.
- Voi vaikuttaa jopa kaikkiin päästöihin (myös elinkaaripäästöihin), mutta riippuu kilpailun rajauksesta. Kilpailutyössä päästövähennysmekanismi on oletettavasti kuvattu.
 - Päästövähennysten kohdentumista ei voida arvioida, koska ideakilpailun kohdentuminen ratkaisee päästövähennysten mahdollisen kohdentumisen.
- Yrityksen referenssi (kilpailun voittaminen) ei vielä johda esim. liiketoiminnan kasvuun ja vähenemiseen.
- Pelkkä kilpailu ei edistä konkreettisesti muita alueen ympäristötavoitteita.
 - Ei voida arvioida muita ilmastotavoitteiden huomioon ottamista, sillä riippuu kilpailun rajauksesta.
- Vuorovaikutus kilpailujoukkueen sisällä kasvaa, mutta joukkueiden välillä ei (kilpailuasetelma).
- Kilpailu voi saada paljon huomiota, mutta kilpailun näkyvyys ei välttämättä laajennu kaupungin ilmastotyöhön.

Alueellinen ilmastotyöryhmä

Toimintamallin pääfokus: Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen, Päästöjen vähentäminen

Päästöjen vähentäminen	3,3
Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen	3,0
Alueen muut ympäristötavoitteet	2,5
Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen	4,0
Kunnan ilmastoimagon parantaminen	3,0
Kokonaisarvio	3,1

- Toimintamallin päätavoitteet saavat korkeimmat pisteet.
- Sitoutunut ilmastotyöryhmä myös toimii vertaistukena sekä "vertaispaineena" – aktiivinen keskustelu sekä ilmastotoimien esille nostaminen ryhmässä myös edesauttaa toimia tuomalla "painetta" vertaisilta.
 - Ilmastotyöryhmään kuulumisen ei ole päästövähennysmekanismi suoraan, mutta voi aktivoida toimintaan.
- Riippuen ryhmän kokoonpanosta voidaan vaikuttaa kaikkiin suoriin, epäsuoriin päästöihin ja elinkaaripäästöihin.
- Ilmastotyöryhmä voi vahvistaa alueen vihreän liiketoiminnan edellytyksiä, mm. ryhmä voi auttaa tunnistamaan esim. yhteistyötä ja liidejä, muttei automaattisesti korreloi liikevaihdon tai työpaikkojen kasvuun.
- Toimintamallin ollessa ilmastotyöryhmä ei työryhmä lähtökohtaisesti edistä alueen muita ympäristötavoitteita.
- Jos keskustelu rajoittuu vain ryhmän tapaamisiin, vuorovaikutus on monipuolista, mutta kaupungin ehdoilla. Mikäli keskustelua käydään myös tapaamisten välistä ja yritysten aloitteesta, on vuorovaikutus monikanavaista ja molemminpuolista dialogia.
 - Arvioinnissa on oletettu toimintamallin noudattavan jälkimmäistä oletusta, mutta todellinen vaikuttavuus riippuu käytännön jalkauttamisesta.

Markkinoiden ohjaaminen

Kunnan vastuulliset hankinnat

Toimintamallin pääfokus: Päästöjen vähentäminen, alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen

Päästöjen vähentäminen	3,3
Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen	3,8
Alueen muut ympäristötavoitteet	2,2

Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen	2,0
Kunnan ilmastoimagon parantaminen	2,7
Kokonaisarvio	3,1

- Saa korkeimmat pisteet päätavoitteissaan. Kokonaisuudessa kohtalainen vaikutus.
- Vastuullisissakin hankinnoissa hankintakriteereissä huomioidaan useita tavoitteita, ei vain ilmastotavoitteita. Päästöjen vähentyminen erittäin todennäköisesti vaikuttaa haasteelliselta, mutta päästöjen vähentyminen on todennäköistä esim. energiatehokkaiden ratkaisujen kautta.
 - Päästöjen vähentämisen onnistuminen riippuu siis sekä hankintakategoriasta että hankintakriteerien tiukkuudesta. Toimintamallilla on päästöjen vähentämiseen suuri potentiaali.
- Voidaan tunnistaa kattavasti, mihin liiketoimintaan toimintamallilla voidaan vaikuttaa. Kuntien hankintakenttä on laaja koskien eri toimijoita ja toimialoja.
- Kun hankitaan yrityksiltä vähähiilisiä tuotteita tai palveluita, voidaan vaikuttaa yrityksen scope 3 päästöihin (vaikutus scope 1 ja 2 päästöihin epävarmempi).
- Jos kunta pystyy hankintaedulla tukemaan yrityksiä, jotka ovat vähähiilisiä, vaikutus vihreän liiketoiminnan edistämiseen on potentiaalisesti suuri ja voidaan myös määrällisesti laskea hyödyt. Hankinnoilla voidaan viedä markkinaa eteenpäin luomalla kysyntää vähähiilisille ratkaisuille.
- Huomioi ilmastotavoitteissa vain päästöjen vähentämisen. Hankintakriteereissä esim. ilmastomuutokseen sopeutuminen voi olla haasteellisempi näkökulma tarjousten vertailtavuuden takia.
- Markkinavuoropuhelu voi parantaa kunnan ja yrityksen kahdenkeskistä vuorovaikutusta, mutta kokonaisuudessaan ei ole vuorovaikutusta lisäävä toimintamalli hankintaprosessin tasapuolisuuden turvaamiseksi.
- Vaikuttaa kunnan ilmastoimagoon vain siinä sidosryhmässä, keneltä hankitaan ja ketkä tarjouspyyntöön vastaavat.

Suunnittelu- ja tontinluovutuskilpailut

Toimintamallin pääfokus: Päästöjen vähentäminen, kunnan ilmastoimagon parantaminen

Päästöjen vähentäminen	3,5
Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen	3,5
Alueen muut ympäristötavoitteet	2,3
Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen	1,3

Kunnan ilmastoimagon parantaminen	4,0
Kokonaisarvio	3,1

- Saa korkeimmat pisteet päätavoitteissaan. Kokonaisuudessa kohtalainen vaikutus.
- Todennäköistä, että toimintamalli aikaansaa päästövähennyksiä.
 - Jalkauttamisessa tulee huomioida, että kaupungin sisällä on myös prosessi siihen, että varmistetaan tontinluovutuskilpailussa luvattujen ratkaisujen toteutuminen.
- Voi huomioida hiilijalan- ja kädenjälkeä. Toimintamallissa päästöjen vähentäminen viittaa hiilipiikin hillitsemiseen/pienentämiseen perusratkaisuun verrattuna, koska rakentaminen aiheuttaa aina hiilipiikin kiinteistön elinkaaren alkupäähän (rakentamisen absoluuttisia päästöjä ei vähennä).
- Vaikuttaa yrityksen näkökulmasta epäsuoriin päästöihin. Esim. rakennuttaja ei pienennä omia päästöjään, mutta vaikuttaa hänen tuotteensa päästöihin.
- Vuorovaikutus yksisuuntaista: Ilmoitetaan tontinluovutusehdot, kilpailusääntöjä ei yleensä mietitä työpajassa tai yhdessä pohdita yritysten kanssa. Markkinavuoropuhelussa voi olla kunnan ehdoilla yksittäisessä vuorovaikutustapahtumassa hetkellistä dialogia.
- Vaikuttaa kunnan ilmastoimagoon laajassa sidosryhmäkontekstissa. Toimintamalli on myös aluebrändin rakentamista.

Suunnittele ja rakenna (SR-kilpailut)

Toimintamallin pääfokus: Päästöjen vähentäminen

Päästöjen vähentäminen	3,5
Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen	3,3
Alueen muut ympäristötavoitteet	2,5
Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen	1,7
Kunnan ilmastoimagon parantaminen	2,7
Kokonaisarvio	3,1

- Saa korkeimmat pisteet päätavoitteessaan. Kokonaisuudessa kohtalainen vaikutus.
- Kun hankintakriteereissä vaaditaan päästöjen vähentämistä, niin todennäköisesti toimintamallilla saadaan aikaiseksi päästövähennyksiä.
 - Jos lähdetään miettimään toimintamallin periaatteita ja laatukriteereitä ilmastonäkökulmasta, niin ne voidaan tunnistaa kattavasti sisältäen myös sopeutumisen ja varautumisen näkökulmia.

- Toimintamallissa päästöjen vähentäminen viittaa hiilipiikin hillitsemiseen/pienentämiseen perusratkaisuun verrattuna, koska rakentaminen aiheuttaa aina hiilipiikin kiinteistön elinkaaren alkupäähän.
- Ei ohjaa yrityksen omaa toimintaa vihreäksi vaan tuotetun urakan ohjausta vihreämmäksi. Toimintamallilla luodaan markkinoita vihreille ratkaisuille.
- Voidaan tunnistaa vihreän liiketoiminnan hyötyjä ja haittoja määrällisesti, muttei välttämättä kohdistu alueelliseen toimintaan riippuen alueen yrityskentän rakenteesta.
- Jos toteutus on todella innovatiivinen, niin urakan valmistumisen jälkeen kunnan ilmastoimago voi parantua, mutta toimintamalli ei ole suoraan aktiivinen edistämistyökalu.
 - Vaatii oman viestintäkampanjan, jonka kautta sidosryhmien käsitys ilmastotyöstä paranee.

Rahoituksen myöntäminen kuntastrategiaa tukeville ideoille

Toimintamallin pääfokus: Ei pääfokusta

Päästöjen vähentäminen	2,5
Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen	3,3
Alueen muut ympäristötavoitteet	1,0
Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen	3,3
Kunnan ilmastoimagon parantaminen	4,0
Kokonaisarvio	2,7

- Toimintamalli saa parhaimmat pisteet kunnan ilmastoimagon parantamisesta. Kokonaisuudessaan toimintamallin vaikuttavuus on arvioitu vähäiseksi.
- On epätodennäköistä, että toimintamallilla aikaan saadaan päästövähennyksiä. Mallissa kokeillaan tekemistä – päästöjen vähentyminen riippuu kokeilusta, sen koosta ja miten pitkäkestoinen kokeilu on.
 - Ilmastoteemaisessa kokeilussa voidaan kuitenkin mahdollisesti vaikuttaa kaikkiin päästökategorioihin.
- Pieni pilotointi tuo hyötyjä vihreään liiketoimintaan (yritys saa referenssin, pääsee testaamaan tuotetta jne.), mutta kokeilulla tuskin on sen suurempia laadullisia tai määrällisiä hyötyjä esimerkiksi työpaikkojen määrään.
- Ei voida arvioida huomioiko toimintamalli laajemmin kunnan ilmastotavoitteet.
 - Jos haetaan ilmastoteemaan nopeita kokeiluita, niin tällöin ilmastotavoitteet pitäisi olla huomioitu laajasti. Mutta riippuu kokeilusta, mihin rahoitusta haetaan ja mitä kokeillaan.

- Jos kokeilu on näkyvä ja onnistunut, se voi tavoittaa toimijoita laajassa sidosryhmäkontekstissa ja vaikuttaa positiivisesti kunnan ilmastoimagoon.

Palkitseminen ja tunnustukset

Kunnan lanseeraama vastuullisuusmerkki

Toimintamallin pääfokus: Kunnan ilmastoimagon parantaminen

Päästöjen vähentäminen	1,3
Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen	2,0
Alueen muut ympäristötavoitteet	1,0
Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen	1,0
Kunnan ilmastoimagon parantaminen	2,7
Kokonaisarvio	1,5

- Saa parhaimmat pisteet päätavoitteessaan eli toimintamalli tukee sen tavoitteen toteutumista, johon se on suunniteltu. Muutoin toimintamallilla ei ole arvioitu olevan vaikuttavuutta.
- Suppeasti potentiaalia edistää vihreää liiketoimintaa.
 - Paikalliset ilmastomerkit eivät herätä samanlaista kiinnostusta kuin vakiintuneet tunnetummat ympäristömerkit.
- Ei voida arvioida, huomioiko vastuullisuusmerkki laajemmin kunnan ilmastotavoitteita. Riippuu merkin kriteereistä.
- Vaikuttaa kunnan ilmastoimagoon vain suppeassa sidosryhmäkontekstissa (merkkiä hyödyntävien yritysten piirissä).
 - Toimintamallilla tavoitellaan laajaa sidosryhmäkontekstia ja näkyvyyttä, mutta on ison ponnistuksen takana, että tunnettavuus nousisi tälle tasolle.
 - Edellyttää myös myöntäjältä kriteerien miettimisen sekä tarkan arvioinnin merkin myöntämisestä, jotta vastuullisuusmerkki ei käänny kunnan ilmastoimagolle kielteiseksi esim. väärinkäytöksen yhteydessä.

Diplomin/kunniakirjan myöntäminen

Toimintamallin pääfokus: Kunnan ilmastoimagon parantaminen

Päästöjen vähentäminen	1,0
Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen	1,5
Alueen muut ympäristötavoitteet	1,0

Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen	2,0
Kunnan ilmastoimagon parantaminen	2,5
Kokonaisarvio	1,3

- Saa parhaimmat pisteet päätavoitteessaan. Muutoin toimintamallilla ei arvioida olevan vaikuttavuutta.
- Voidaan tunnistaa karkealla tasolla, mihin liiketoimintaan voidaan vaikuttaa ja voi koskea mitä tahansa liiketoimintaa, jolla palkitsemisen arvoinen ilmastoteko tehtynä.
- Toimintamallilla arvioidaan olevan erittäin vähäinen merkitys päästöjen vähentämiseen (päästöjä vähentänyt toimenpide on jo toteutettu, epävarmaa kannustaako muita vastaaviin tekoihin).
- Ei voida arvioida, huomioiko laajemmin kunnan ilmastotavoitteita. Riippuu siitä, mitkä ovat kunniakirjan myöntöperusteet.
- Haetaan laajaa näkyvyyttä. Näkyvyys riippuu kunnan koosta sekä viestinnän onnistumisesta.
- Toimintamallissa palkitaan yritys ilmastoteosta ja palkitseminen on tällöin osa kunnan ilmastotyötä. Se ei kuitenkaan suoraan vaikuta kunnan ilmastoimagoon.

Kunnan jakama vuosittainen palkinto

Toimintamallin pääfokus: Kunnan ilmastoimagon parantaminen

Päästöjen vähentäminen	1,0
Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen	1,5
Alueen muut ympäristötavoitteet	1,0
Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen	2,0
Kunnan ilmastoimagon parantaminen	2,5
Kokonaisarvio	1,3

- Saa parhaimmat pisteet päätavoitteessaan. Muutoin toimintamallilla ei arvioida olevan vaikuttavuutta.
- Ei vähennä päästöjä (päästöjä vähentänyt toimenpide on jo toteutettu, epävarmaa kannustaako muita vastaaviin tekoihin).
- Palkinto voi lisätä tietoutta vihreästä liiketoiminnasta.
- Ei voida arvioida, huomioiko laajemmin kunnan ilmastotavoitteita. Riippuu siitä, mitkä ovat palkinnon myöntöperusteet.
- Vuorovaikutus on yleensä yksisuuntaista, sillä kunta jakaa palkinnon yritykselle. Toimintamalli huomioi kunnan ilmastotyön ja riippuen viestinnästä voi vaikuttaa sidosryhmien käsityksiin siitä.

Viestintä

Viestiminen kohdennetusti yrityksille kunnan ilmastoasioista ja mahdollisuuksista sekä kunnan tuottamista materiaaleista

Toimintamallin pääfokus: Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen, kunnan ilmastoimagon parantaminen

Päästöjen vähentäminen	1,3
Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen	1,3
Alueen muut ympäristötavoitteet	2,0
Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen	1,3
Kunnan ilmastoimagon parantaminen	2,7
Kokonaisarvio	1,4

- Saa korkeimmat pisteet toisessa päätavoitteessaan (kunnan ilmastoimagon parantaminen), mutta selvästi heikomman kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisäämisestä. Kokonaisuudessaan toimintamallilla ei arvioida olevan vaikuttavuutta.
- Epätodennäköistä, että toimintamallilla aikaan saadaan päästövähennyksiä.
- Toimintamalli ei edistä vuorovaikutusta, koska tiedottaminen on yksipuolista, kunnan toiminnoista tiedottamista/viestimistä.
- Toimintamallilla annetaan yrityksille valmiudet puhua samoilla termeillä ilmastotyöstä sekä tuodaan kunnan tuottamaa materiaalia yrityksille hyödynnettävään muotoon.
 - Tämä voi auttaa yrityksiä ennakoimaan ja varautumaan, kun kunta jakaa tietoa sellaisista kunnan toiminnoista, jotka tulevat vaikuttamaan liiketoimintaympäristöihin.
- Toimintamallissa voidaan huomioida myös ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja varautumisen.
- Vuorovaikutus on yksisuuntaista ja kohdistuu vain yhteen sidosryhmään.

Tiedottaminen muiden tarjoamista mahdollisuuksista, palveluista, yritysysteistyöverkostoista, sitoumusalustoista jne.

Toimintamallin pääfokus: Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen, kunnan ilmastoimagon parantaminen

Päästöjen vähentäminen	1,3
Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen	1,3
Alueen muut ympäristötavoitteet	2,0
Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen	1,3

Kunnan ilmastoimagon parantaminen	2,7
Kokonaisarvio	1,4

- Saa korkeimmat pisteet toisessa päätavoitteessaan (kunnan ilmastoimagon parantaminen), mutta selvästi heikomman kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisäämisestä. Muutoin toimintamallilla ei arvioida olevan vaikuttavuutta.
 - Yrityksille suunnatun materiaalin jakamista (esim. ohjeet, laskurit, rahoitushaut, koulutukset, neuvontapalvelut, sitoumusalustat, yms.) monikanavaisesti.
- Hyvin vastaava toimintamalli kuin edellinen. Kuitenkin toimintamallissa tiedottaminen on laajempaa kuin edellisessä (ei vain kunnan tuottamaa materiaalia, vaan myös muiden toimijoiden), jolloin myös vaikuttavuuskin voidaan katsoa laajemmaksi. Vaikuttavuuden kasvu on kuitenkin sen verran vähäinen, ettei se näy tavoitteiden pisteissä.
- Epätodennäköistä, että toimintamallilla aikaansaadaan päästövähennyksiä, ellei tieto esim. rahoitushausta tavoita yritystä juuri oikea aikaisesti ja aikaan saa myönteistä investointipäätöstä, joilla päästövähennyspotentiaali.
- Vihreän liiketoiminnan huomioimisessa suppeana hyötynä tunnistettavissa on, että säästyy yrityksen resursseja, kun tiedotetaan kootusti mahdollisuuksista.
- Alueen muiden ympäristötavoitteiden mukaan ottaminen voi laajentaa viestintää liiaksi, jolloin keskittyminen ilmastotekoihin voi olla järkevää. Toimintamallissa voidaan kuitenkin huomioida myös ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja varautumisen.
- Vuorovaikutus on yksisuuntaista ja kohdistuu vain yhteen sidosryhmään. Vaikuttaa vain toimintamallissa mukana olevan yrityksen mielikuvaan kunnan ilmastotyöstä.

Vähähiilisyteen kytkeytyvän datan avaaminen

Toimintamallin pääfokus: Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen

Päästöjen vähentäminen	1,3
Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen	2,8
Alueen muut ympäristötavoitteet	2,3
Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen	1,3
Kunnan ilmastoimagon parantaminen	1,0
Kokonaisarvio	1,9

- Saa korkeimmat pisteet päätavoitteessaan. Muutoin toimintamallin vaikuttavuus on vähäinen.
 - On mahdollista, että datasta löytyy merkityksellinen ratkaisu vähähiilisyiden tukemiseksi, mutta epävarmaa.
 - Mahdollisuus vaikuttaa sekä suoriin että epäsuoriin päästöihin
- Voi vaikuttaa myös alueen muihin ympäristötavoitteisiin ainakin yleisellä tasolla.
- Ei vaikutusta kunnan ilmastoimagon parantamiseen. Tiedon avaaminen voi kuitenkin parantaa kunnan imagoa yleisesti.

Yritysten ilmastotekojen jakaminen kunnan kanavissa

Toimintamallin pääfokus: Kunnan ilmastoimagon parantaminen

Päästöjen vähentäminen	1,0
Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen	1,5
Alueen muut ympäristötavoitteet	1,0
Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen	2,0
Kunnan ilmastoimagon parantaminen	2,5
Kokonaisarvio	1,3

- Saa korkeimmat pisteet päätavoitteessaan. Muutoin toimintamallilla ei arvioida olevan vaikuttavuutta.
- Ei aikaansaa päästöjen vähentymistä, koska toimintamallissa viestitään jo tehdyistä päästövähennystoimista. Epävarmaa kannustaako muita vastaaviin tekoihin.
- Voi edistää vain suppeasti vihreää liiketoimintaa luomalla alustan referenssien kuvaamiselle sekä näkyvyyttä yritysten ilmastotyölle.
- Vuorovaikutus yksisuuntaista eli kunta jakaa valitsemiaan ilmastotekoja kanavissaan. Vaikka jakamalla tietoa voidaan tavoittaa muita yrityksiä ja asukkaita, niin vuorovaikutukseen se ei suoraan vaikuta.
- Huomioi kaupungin ilmastotyön (jos jaetaan esimerkkejä ilmastonäkökulmasta), muttei vaikuta sidosryhmien mielikuviin kunnan ilmastotyöstä (viestitään yritysten ilmastoteoista, ei kunnan).

Yritysluettelon/palveluhakemiston vastuullisuusosio

Toimintamallin pääfokus: Kunnan ilmastoimagon parantaminen

Päästöjen vähentäminen	1,3
Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen	1,3

Alueen muut ympäristötavoitteet	1,0
Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen	1,3
Kunnan ilmastoimagon parantaminen	2,3
Kokonaisarvio	1,3

- Saa korkeimmat pisteet päätavoitteessaan. Muutoin toimintamallilla ei arvioida olevan vaikuttavuutta.
- Epätodennäköistä, että aikaansaa päästövähennyksiä.
- Toimintamalli lisää tietoa alueen vihreän liiketoiminnan tarjonnasta, muttei edistä muutoin vihreää liiketoimintaa.
- Vaikuttaa kunnan ilmastoimagoon vain yhdessä sidosryhmässä (yritykset).
- Toimintamallin vaikuttavuuteen vaikuttaa yritysluettelon/palveluhakemiston suosio ja näkyvyys (hyödynnetäänkö palvelua laajasti, saako vastuullisuusosio huomiota, osataanko palvelua hyödyntää etsittäessä vastuullisia palveluja tuottavia yrityksiä).

Viestintäkampanjat

Toimintamallin pääfokus: Kunnan ilmastoimagon parantaminen

Päästöjen vähentäminen	1,3
Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen	1,3
Alueen muut ympäristötavoitteet	1,0
Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen	1,3
Kunnan ilmastoimagon parantaminen	4,0
Kokonaisarvio	1,4

- Saa täydet pisteet päätavoitteessaan. Kokonaisuudessaan toimintamallilla ei arvioida olevan vaikuttavuutta.
- Epätodennäköistä, että aikaan saa päästövähennyksiä. Toimintamalli lisää tietoa ja osaamista, muttei suoraan aikaan saa muutoksia toiminnassa, jotka vähentäisivät päästöjä.
 - Tiedon kasvattaminen ei suoraan johda tekoihin ja päästövähennyksiin, mutta ilman tietoa ei ole osaamista tehdä oikeita toimia.
- Toimintamalli lisää tietoa, mutta ei edistä muutoin vihreää liiketoimintaa.
- Toimintamallilla on selkeä yhteys kunnan ilmastotyöhön ja tavoittaa laajassa sidosryhmäkontekstissa. Voi vaikuttaa laajasti mielikuviin kunnan ilmastoimagosta.
- Viestintäkampanjoita voidaan yhdistää useisiin toimintamallikirjastossa esitettyihin toimintamalleihin ja voimistaa niiden näkyvyyttä sekä siten niiden vaikuttavuutta.

Yritystonttien markkinointi vastuullisuuskulmalla

Toimintamallin pääfokus: Kunnan ilmastoimagon parantaminen, Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen

Päästöjen vähentäminen	3,3
Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen	3,0
Alueen muut ympäristötavoitteet	2,5
Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen	2,0
Kunnan ilmastoimagon parantaminen	2,7
Kokonaisarvio	2,9

- Saa korkeimmat pisteet päästöjen vähentämisessä. Lisäksi päätavoitteiden pisteet ovat korkealla. Kokonaisuudessaan vaikutus lähestyy kohtalaista.
- Todennäköistä, että edesauttaa päästövähennyksiä. Toimintamallin voidaan arvioida vaikuttavan kaikkiin suoriin päästöihin sekä elinkaaripäästöihin olennaisuusperiaatteen mukaisesti ohjaamalla ja mahdollistamalla vastuullisten yritysten sijoittumisen sekä keräämällä vastuullisia yrityksiä samalle alueelle (alueellinen ekosysteemi, synergiaedut).
- Toimintamallille voidaan siten tunnistaa hyötyjä vihreälle liiketoiminnalle.
- Voi edistää myös alueen muita ympäristötavoitteita yleisellä tasolla.
- Voi huomioida myös ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja varautumisen. Riippuu yrityksen toiminnasta, tontin paikasta, aluerakentamisessa huomioituista asioista (toimintamalli kytkeytyy maankäyttöön ja kaavoitukseen, liikenneinfrastruktuuriin sekä mm. energiaratkaisuihin, joilla luodaan edellytykset vastuullisille yritystonteille).
- Vuorovaikutus lähinnä yksisuuntaista (markkinointia) ja yhden sidosryhmän kanssa (kohdeyritykset), voi kuitenkin auttaa esim. aluebrändin muodostumisessa.

Toimijoiden törmäyttäminen

Yritysten verkostoitumisen tukeminen

Toimintamallin pääfokus: Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen, Päästöjen vähentäminen

Päästöjen vähentäminen	3,8
Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen	3,5
Alueen muut ympäristötavoitteet	1,5
Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen	4,0
Kunnan ilmastoimagon parantaminen	2,7
Kokonaisarvio	3,3

- Saa korkeat pisteet päätavoitteissaan. Saa myös täydet pisteet kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisäämisessä. Kokonaisuudessaan toimintamallin vaikutus on kohtalainen.
- Erittäin todennäköistä, että aikaansaa päästövähennyksiä. Toimintamallin täytyy olla tarpeeksi spesifi, jotta keskustelu pysyy aiheessa.
 - Hiilijalan- ja kädenjälki voidaan mahdollisesti huomioida. Ratkaisu saattaa monistua muuallekin, jolloin on todennäköistä, että myös hiilikädenjälkikin voidaan huomioida.
 - Päästövähennykset voivat kohdistua yrityksen omaan toimintaa (epäsuorat päästöt) sekä suoriin päästöihin.
- Tunnistettavissa hyötyjä vihreälle liiketoiminnalle laadullisesti. Työryhmän kokoontuminen ja keskustelu ei kuitenkaan suoraan lisää työpaikkoja eikä vaikutusta voida määrällisesti arvioida.
- Verkostossa voidaan huomioida ilmastonmuutoksen hillintä, hiilinielut ja -varastot.
 - Mikäli kyseessä on ilmastoteemainen törmäytys tarkalla teemalla, ei voi välttämättä onnistuakseen laajentua pohtimaan sopeutumista ja varautumista.
- Vaikuttaa kunnan ilmastoimagoon toimintamallissa mukana olijoihin positiivisesti, mutta laajempi hyöty ilmastoimagolle epätodennäköinen.

Verkkoalusta toimijoiden törmäyttämiseen

Toimintamallin pääfokus: Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen

Päästöjen vähentäminen	1,3
Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen	2,5
Alueen muut ympäristötavoitteet	1,0
Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen	3,7
Kunnan ilmastoimagon parantaminen	2,7
Kokonaisarvio	1,9

- Eniten pisteitä kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisäämisessä. Kokonaisuudessaan vähäinen vaikuttavuus.
- Epätodennäköistä, että aikaansaa päästövähennyksiä. Keskustelu voi auttaa suorissa ja epäsuorissa päästöissä.
- Kaupunki voi fasilitoida keskustelua sopeutumisesta ja varautumisesta, mutta se, ovatko yritykset valmiita keskusteluun tai alkaako keskustelu ilman fasilitointia, on vaikea arvioida.
- Vuorovaikutus yksisuuntaista: kaupungin alusta, joten kaupungin ehdoilla.

- Luo edellytykset verkostoimaiselle kommunikaatiolle ja yritysten väliselle yhteistyölle.
- Verkostoimaisen dialogin onnistumiseen liittyy kuitenkin paljon epävarmuuksia.

Tapahtumat, teemakohtaiset tilaisuudet

Toimintamallin pääfokus: Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen, kunnan ilmastoimagon parantaminen

Päästöjen vähentäminen	1,3
Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen	2,3
Alueen muut ympäristötavoitteet	2,0
Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen	2,0
Kunnan ilmastoimagon parantaminen	3,0
Kokonaisarvio	1,9

- Saa korkeimmat pisteet päätavoitteissaan kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisäämisessä sekä kunnan ilmastoimagon parantamisessa. Kokonaisuutena arvioidaan vaikuttavuuden olevan vähäinen.
- Epätodennäköistä, että toimintamalli aikaansaa päästövähennyksiä. Itse tapahtuma/tilaisuus ei suoraan johda toimenpiteisiin.
 - Tiedon kasvattaminen ei suoraan johda tekoihin ja päästövähennyksiin, mutta ilman tietoa ei ole osaamista tehdä oikeita toimia.
 - Huomioitava myös tapahtumajärjestelyjen päästövaikutukset suhteessa arvioituihin hyötyihin.
- Mahdollisia hyötyjä vihreälle liiketoiminnalle on mahdollista tunnistaa karkealla tasolla.
- Tilaisuus voi teemasta riippuen huomioida myös ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja varautumisen.
- Voi vaikuttaa kunnan alueen yritystoimijoiden mielikuviin kunnan ilmastoimagosta. Näkyvyys riippuu siitä, että tapahtumia järjestetään ilmastoteemaisesti usein, mikä lisää tilaisuuksien ja tapahtumien tunnettavuutta.
 - Vuorovaikutus kuitenkin kaupungin ehdoilla eikä dialogia, ei suoraan kannusta yritysten väliseen kommunikaatioon.

Koulutus ja neuvonta

Vastuullisuuskoulutus/-valmennus yrityksille

Toimintamallin pääfokus: Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen, Kunnan ilmastoimagon parantaminen

Päästöjen vähentäminen	1,3
Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen	2,3
Alueen muut ympäristötavoitteet	2,0
Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen	2,3
Kunnan ilmastoimagon parantaminen	3,0
Kokonaisarvio	1,9

- Saa korkeimmat pisteet päätavoitteistaan. Kokonaisuutena toimintamallin vaikutus arvioidaan kuitenkin vähäiseksi.
- Epätodennäköistä, että aikaansaa päästövähennyksiä. Mutta onnistuessaan voi vaikuttaa yrityksen suoriin ja epäsuoriin päästöihin. Voi huomioida ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja varautumisen.
 - Tiedon kasvattaminen ei suoraan johda tekoihin ja päästövähennyksiin, mutta ilman tietoa ei ole osaamista tehdä oikeita toimia.
- Parantaa kunnan ja yrityksen kahdenkeskistä vuorovaikutusta.
- Vaikuttaa kunnan alueen yritystoimijoiden mielikuviin.

Kunnan yritysneuvonnan vastuullisuuspalvelu

Toimintamallin pääfokus: Ei pääfokusta

Päästöjen vähentäminen	2,5
Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen	2,3
Alueen muut ympäristötavoitteet	2,5
Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen	2,3
Kunnan ilmastoimagon parantaminen	3,0
Kokonaisarvio	2,4

- Saa korkeimmat pisteet kunnan ilmastoimagon parantamisesta. Kokonaisuudessa vaikutuksen arvioidaan jäävän vähäiseksi.
- Yrityksellä on jo mahdollinen tahtotila toimia, kun ottaa yhteyttä. Siksi on todennäköistä, että toimintamalli voi vaikuttaa päästöihin auttamalla konkreettisen ongelman ratkaisemisessa.

- Neuvontaa lähestyvän kysymys on todennäköisesti konkreettinen. Silloin kyseessä todennäköisemmin suoriin päästöön liittyviä.
- On tunnistettavissa hyötyjä vihreään liiketoimintaan liittyen helpottamalla tiedon löytämistä ja päästövähennystoimenpiteiden toteuttamista.
- Mahdollisuus tunnistaa ilmastonäkökulmat kattavasti ja suunnitella myös jatkotoimenpiteet.
- Vaikka kaikki yritykset eivät löytäisi palvelua, niin neuvonta todennäköisesti on muidenkin sidosryhmien (esim. viranomaiset, kehitysyhtiöt, edunvalvontajärjestöt) tiedossa. Siksi vaikuttaa useamman sidosryhmän mielikuviin

Ilmasto osana yritystapaamisia

Toimintamallin pääfokus: Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen

Päästöjen vähentäminen	2,8
Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen	2,3
Alueen muut ympäristötavoitteet	2,5
Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen	2,3
Kunnan ilmastoimagon parantaminen	2,7
Kokonaisarvio	2,5

- Saa heikoimmat pisteet päätavoitteessaan (alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen). Suurin vaikuttavuus kunnan päästöjen vähentämisessä. Kokonaisuudessaan toimintamallin vaikutus on vähäinen tai kohtalainen.
 - Suppeasti tunnistettavissa hyötyjä vihreän liiketoiminnan edellytyksiin.
- Kohtalaisen todennäköistä, että aikaansaa päästövähennyksiä.
 - Jos yritysneuvoja on oikeaan aikaan liikenteessä ja osaa keskustella aiheesta (tai yritysneuvojalla on tukenaan toimivat materiaalit), niin voi aikaansaada ilmastotyön vauhditusta.
- Päästöjen vähentymisen lisäksi toimintamalli voi tukea myös hiilikädenjälkeä alueen yritysten toiminnassa.
- Yritysneuvojan kanssa voidaan käydä ilmastonäkökulmat läpi kattavasti ja suunnitella jatkotoimenpiteitä.
- Kahdenkeskinen keskustelu vaikuttaa vain toimintamallissa olevan yrityksen mielikuvaan kunnan ilmastotyöstä.

Sitoumukset

Allekirjoitettu ilmastositoumus kunnan ja yrityksen välille

Toimintamallin pääfokus: Päästöjen vähentäminen, Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen

Päästöjen vähentäminen	3,0
Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen	2,5
Alueen muut ympäristötavoitteet	1,0
Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen	2,0
Kunnan ilmastoimagon parantaminen	3,0
Kokonaisarvio	2,5

- Toimintamalli saa korkeat pisteet toisessa päätavoitteessaan (päästöjen vähentäminen), mutta kokonaisarviossa vaikutus on kohtalainen.
- Toimintamallissa ei ole arvioitu mahdollista ilmastokumppanuusverkostoa tms. vaan yksittäistä toimintamallia eli sitoumusta kunnan ja yritysten välillä.
- Sitoutuminen julkisesti päästöjen vähentämiseen johtaa mahdollisesti päästöjen vähentämiseen. Toimintamallin keskiössä on lupaus vähentää päästöjä ja asian seuraaminen, mutta sitoumus itsessään ei vähennä päästöjä.
 - Eri tapauksissa on arvioitava kriittisesti, mikä on kunnan vaikutus yrityksen sitoutumiseen, varsinkin jos ja kun sitoumuksen tekevä yritys ei tarjota muuta tukea kuten sparrausta ja koulutusta sitoumuksen tekemiseen.
 - Yritys saattaa myös hyödyntää aikaisempia ilmastositoumuksiaan, jolloin kunnan kanssa tehtävä ilmastositoumus ei lisää päästövähennyksiä.
- Ilmastositoumuksessa ei sitouduta suoraan edistämään muita ympäristötavoitteita. Toimintamalli voi johtaa siihen, mutta ilmastositoumuksessa ei sitä määritellä. Ilmastositoumus voi huomioida myös ilmastonmuutokseen sopeutumisen, mutta arvioinnin oletuksena on ilmastonmuutoksen hillintään keskittyvä sitoumus.
- Ilmastositoumuksista viestitään, jolloin on mahdollisuus tavoittaa myös laaja sidosryhmäkonteksti ja siten parantaa kunnan ilmastoimagoa.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Arvioitu toimintamallikirjasto on yksi esimerkkikoonti kunnan tavoista toteuttaa ilmastotyötä yhteistyössä yritysten kanssa. Erilaiset tavoitteet vastaavat eri tarpeisiin ja ovat lähtökohtaisestikin vaikuttavuudeltaan erilaisia.

Arvioinnissa on pyritty huomioimaan toimintamallien erilaisuus suhteessa asetettuihin tavoitteisiin tuomalla esille toimintamallin pääfokus. Esimerkiksi jokin toimintamalli voi olla kunnan ilmastoimagon parantamisessa parempi kuin toinen eikä tavoitteena kyseiselle toimintamallille ole ollutkaan esim. päästöjen vähentäminen. Kokonaisuudessa toimintamalli saa tällöin heikot pisteet (koska tavoite ilmastoimagosta on painotettu alemmas kuin muut tavoitteet), mutta omassa tavoitteessa se on toimiva. Tämän takia on tärkeää miettiä toimintamallien käyttöä tavoitteiden kautta ja pohtia, miksi ilmastotyötä tehdään juuri kyseisessä kontekstissa tai sidosryhmässä.

Toimintamallien jalkautuksiin liittyy suurta epävarmuutta – kuinka hyvin alueen yritykset saadaan innostettua mukaan, toisaalta onko kunta sitoutunut edistämään toimintamallia pitkäjänteisesti (esim. erilaiset verkostot) vai onko käytettävissä olevat resurssit rajatut (määrällisesti tai ajallisesti). **Toimintamalleja valitessa tulee siis tunnistaa, mitä tavoitetta halutaan edistää sekä mitä jalkauttaminen edellyttää.**

On hyvä huomioida, että **kunnan ilmastotyön tulee sisältää useita erilaisia toimintamalleja, jotka ovat tarkoituksenmukaisia.** Pienemmissä kunnissa voi toimia erilaiset toimintamallit kuin suuremmissa ja siksi yleispätevää ratkaisua parhaimmista toimintamalleista ei voida esittää. Monimuotoisella ilmastotyöllä päästään myös useissa tavoitteissa hyviin tuloksiin. Toimintamallit voivat myös tukea ja täydentää toisiaan, sekä voimistaa vaikuttavuutta.

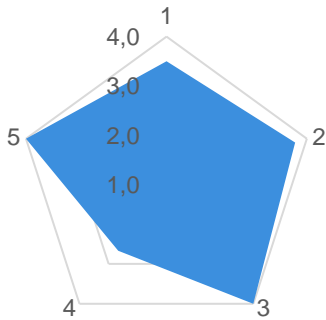
Toimintamalleja yhdistämällä pystytään myös voimistamaan niiden yhteisiä tavoitteita. Esim. viestintäkampanjoita voidaan yhdistää useisiin toimintamallikirjastossa esitettyihin toimintamalleihin ja voimistaa niiden näkyvyyttä sekä siten niiden vaikuttavuutta.

Toimintamalleja on seuraavaksi vertailtu kokonaisuutena, toimintamallien kategorioiden mukaan sekä päätavoitteiden mukaan.

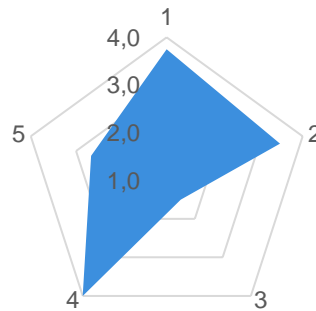
Viisi vaikuttavinta toimintamallia suhteessa kokonaisarviointiin

Kokonaisarvioinnin mukaan viisi vaikuttavinta toimintamallia tukemaan kuntien ja yritysten ilmastotavoitteiden saavuttamista ovat (tavoitteet esitetty numerointeina¹):

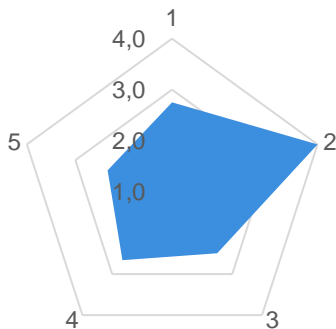
Energiaratkaisut 3,6 p

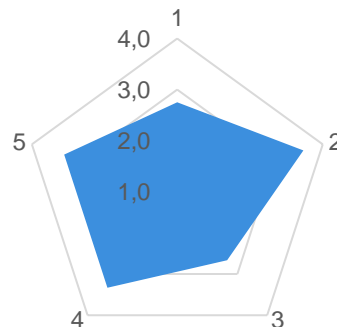
Yritysten verkostoitumisen tukeminen (3,3 p)

Maankäyttö ja kaavoitus (3,1 p)

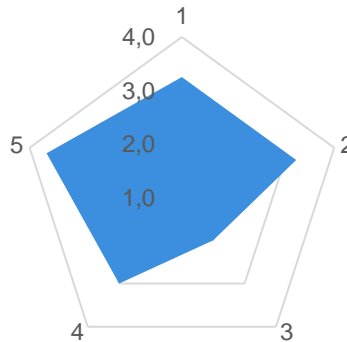

Konserniohjaus ja omistajapolitiikka (3,1 p)

-
- ¹ 1. Päästöjen vähentäminen;
2. Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen;
3. Alueen muut ympäristötavoitteet;
4. Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisääminen;
5. Kunnan ilmastoimagon parantaminen

Yritysten osallistaminen strategia- tai ohjelmatyöhön (3,1 p)

Energiaratkaisut nousivat toimintamallikirjaston vaikuttavimmaksi toimintamalliksi monessa eri päätavoitteessa. Energiankäytön ja tuotannon ratkaisussa tulee lähteä energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian edistämisestä ja yritysten energiaratkaisuissa tulee edistää kestäviä vaihtoehtoja. Näin energiaratkaisujen kautta saadaan tuettua ilmastopositiivisia tekoja monipuolisesti.

Toiseksi vaikuttavimmaksi toimintamalliksi nousi **yritysten verkostoitumisen tukeminen**, joka lisää erityisesti kunnan ja yritysten välistä vuorovaikutusta sekä vähentää todennäköisesti päästöjä. Ainoastaan alueen muihin ympäristötavoitteisiin toimintamallilla ei voida juurikaan vaikuttaa, ellei verkostoa laajenneta käsittelemään myös kyseisiä teemoja. Tällöin riskinä on keskustelun laajentuminen ylätasolle, mikä voi heikentää päätavoitteiden toteutumista.

Jaetulla kolmannella sijalla oli useampi toimintamalli: maankäyttö ja kaavoitus, konserniohjaus ja omistajapolitiikka, yritysten osallistaminen strategia- tai ohjelmatyöhön, yritysten osallistaminen kunnan ilmasto-ohjelman toimenpiteisiin, alueellinen ilmastotyöryhmä, suunnittelu- ja tontinluovutuskilpailut sekä suunnittele ja rakenna SR-kilpailut.

Vaikuttavimmat toimintamallit eri toimintamallikategorioissa

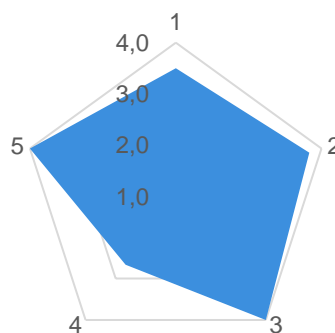
Eri toimintamallikategorioiden alla oli useampia erilaisia toimintamalleja, jotka arvioitiin samalla arviointikehikolla. Kategoriat olivat:

- Kunnan perustekeminen
- Alueen kehittäminen yhdessä
- Markkinoiden ohjaaminen

- Palkitseminen ja tunnustukset
- Viestintä
- Toimijoiden törmäyttäminen
- Koulutus ja neuvonta

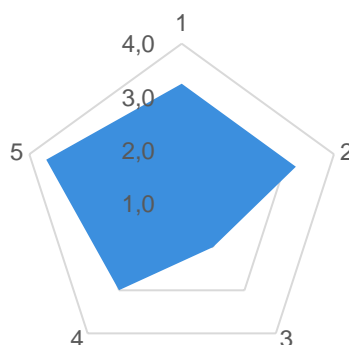
Parhaimmaksi toimintamalliksi **kunnan perustekemissä** nousi arvioinnin mukaan energiaratkaisut. Maankäyttö ja kaavoitus sekä konserniohjaus ja omistajapolitiikka nousivat myös korkeille pisteille. Toimintamallien jalkautus sekä vaikuttavuus on kuntakohtaista, mutta näissä on tunnistettavissa selkeitä mahdollisuuksia edistää kunnan ilmastotavoitteita vaikuttavalla tavalla osana kunnan perustekemistä.

Energiaratkaisut 3,6 p

Jaetulla sijalla parhaimmasta toimintamallista **alueen kehittämisessä** olivat arvioinnin mukaan yritysten osallistaminen strategia- tai ohjelmatyöhön, yritysten osallistaminen kunnan ilmasto-ohjelman toimenpiteisiin sekä alueellinen ilmastotyöryhmä.

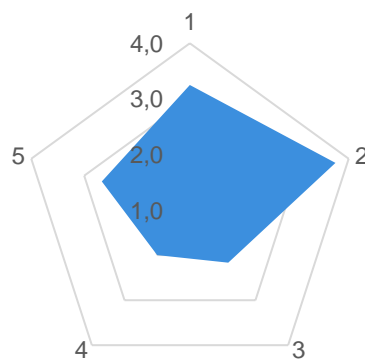
Yritysten osallistaminen strategia- tai ohjelmatyöhön (3,1 p)

Alueen kehittämisen näkökulmasta toimintamalleissa tärkeitä ovat aidot dialogit yritysten kanssa, jolloin on mahdollista toteuttaa kaikkia toimintamallin päätavoitteita. Haasteena on yritysten mukaan aktivointi (vaikka arvioinnissa on lähdetty siitä, että osallistamisessa on onnistuttu).

Jaetulla sijalla parhaimmasta toimintamallista **markkinoiden ohjaamisessa** olivat arvioinnin mukaan kunnan vastuulliset hankinnat, suunnittelu- ja tontinluovutuskilpailut sekä suunnittele ja rakenna SR-kilpailut.

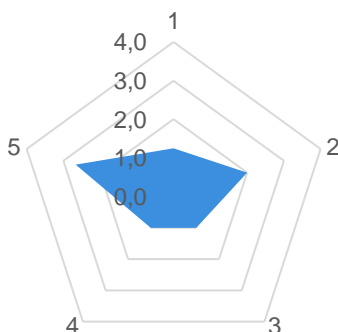
Kunnan vastuulliset hankinnat (3,1 p)

Näillä toimintamalleilla on selkeät mahdollisuudet toisaalta ohjata markkinoita vähähiilisempään suuntaan ja siten edistää alueen vihreän liiketoiminnan edellytyksiä, mutta myös aikaan saada päästövähennyksiä. Kaikissa haasteena on valmistelutyöt – kuinka asetetaan kriteerit tarpeeksi kunnianhimoisiksi, jotta aikaan saadaan uutta ja innovatiivista, muttei sellaiselle tasolle, johon markkina ei ole valmis vastaamaan.

Paras toimintamalli **palkitsemisessa ja tunnustuksissa**) oli arvioinnin mukaan kunnan lanseeraama vastuullisuusmerkki.

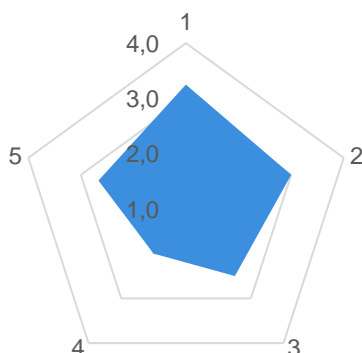
Kunnan lanseeraama vastuullisuusmerkki (1,5 p)

Kategorian kaikki toimintamallit ovat lähellä toisiaan, ja kaikissa on tärkeää tunnistaa riskit (kriteerien asettaminen, viherpesun riski) sekä näkyvyyden ja tunnettavuuden haasteet. Toimintamallien vaikuttavuus riippuu näkyvyydestä (päästöjä vähentävä toimenpide on jo toteutettu tai asetettu taso saavutettu, kuinka kannustetaan muita mukaan tai aikaansaadaan yritykselle hyötyjä).

Paras toimintamalli **viestinnässä** oli arvioinnin mukaan yritystonttien markkinointi vastuullisuuskulmalla.

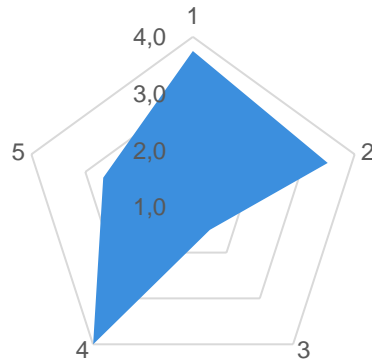
Yritystonttien markkinointi vastuullisuuskulmalla (2,9 p)

Toimintamallissa kunta pystyy määrittelemään oman alueensa toimintaan kestävämmäksi. Toiseksi eniten pisteitä sai vähähiilisyteen kytkeytyvän datan avaaminen (1,9 p), joka mahdollistaa innovaation ja yritysten välisen synergian.

Paras toimintamalli **toimijoiden törmäyttämisessä** oli selkeästi yritysten verkostoitumisen tukeminen.

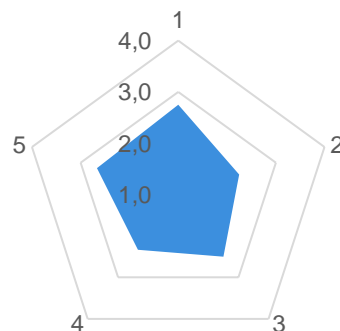
Yritysten verkostoitumisen tukeminen (3,3 p)

Vaikuttavimmalla toimintamallilla on myös mahdollisuuksia päästöjen vähentämiseen ja lisäksi alueen vihreän liiketoiminnan edellytykset kasvavat. Samalla myös kunnan ja yritysten välinen vuorovaikutus paranee.

Paras toimintamalli **koulutuksessa ja neuvonnassa** oli arvioinnin mukaan ilmasto osana yritystapaamisia.

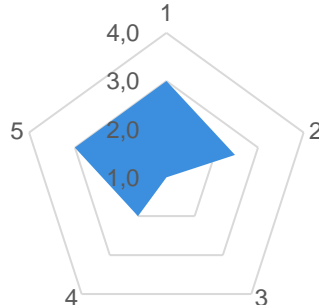
Ilmasto osana yritystapaamisia (2,5 p)

Huomionarvoista on, että yritysten sitoutuneisuuden aste on korkeampi, kun he ovat itse aloitteen tekijänä ilmastoasioissa eli ottavat yhteyttä yritysneuvontaan tai haluavat keskustella asiasta yritystapaamisessa. Erityisesti kun ilmastonäkökulmista puhutaan osana yritystapaamisia, päästään vaikuttavuudessa monella eri tavoitteella suhteellisen korkealle tasolle.

Lisäksi kategoriassa **sitoumukset** allekirjoitettu ilmastositoumus kunnan ja yrityksen välille sai 2,5 pistettä.

Allekirjoitettu ilmastositoumus kunnan ja yrityksen välille (2,5 p)

Ilmastositoumus voi vaikuttaa erityisesti päästöjen vähentämiseen ja kunnan ilmastoimagon parantamiseen. Ympäristötavoitteisiin se taas ei vaikuta lähes ollenkaan, ellei niitä erikseen oteta osaksi ilmastositoumusta, mutta tällöin toimintamalli olisi enemmän ympäristösitoumus.

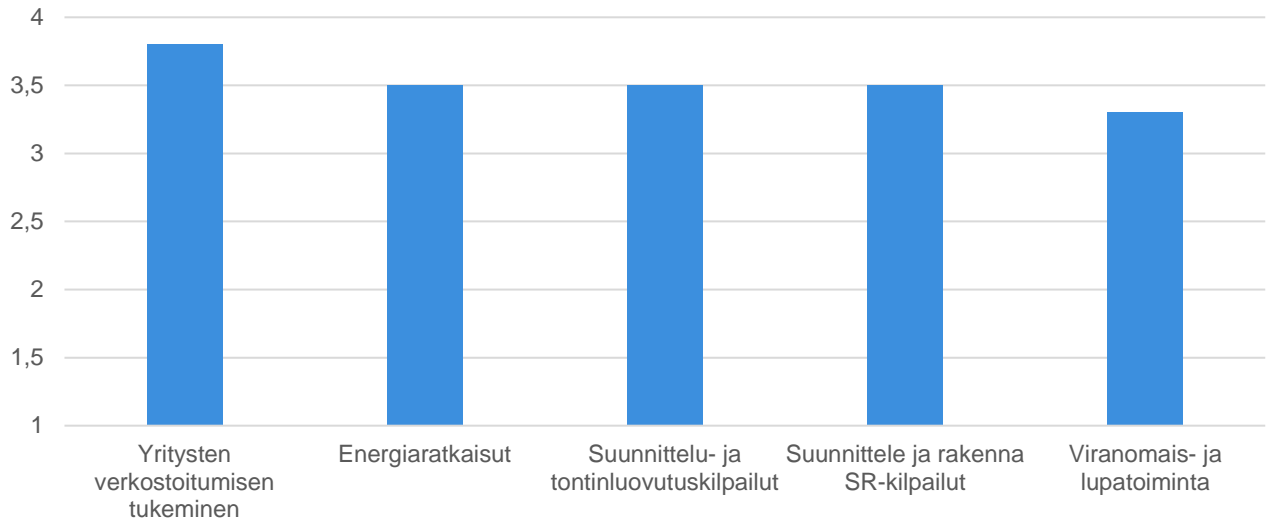
Viisi vaikuttavinta toimintamallia päätavoitteissa

Viisi vaikuttavinta toimintamallia **päästöjen vähentämiseen** olivat arvioinnin mukaan:

1. Yritysten verkostoitumisen tukeminen (3,8 p.)
2. Energiaratkaisut (3,5 p.)
3. Suunnittelu- ja tontinluovutuskilpailut (3,5 p.)
4. Suunnittele ja rakenna SR-kilpailut (3,5 p.)
5. Viranomais- ja lupatoiminta (3,3 p.)²

² useampi toimintamalli sai saman pistemäärän, mm. yritysten osallistaminen, alueellinen ilmastotyöryhmä, kunnan vastuulliset hankinnat, yritystonttien markkinointi ja ilmastositoumus

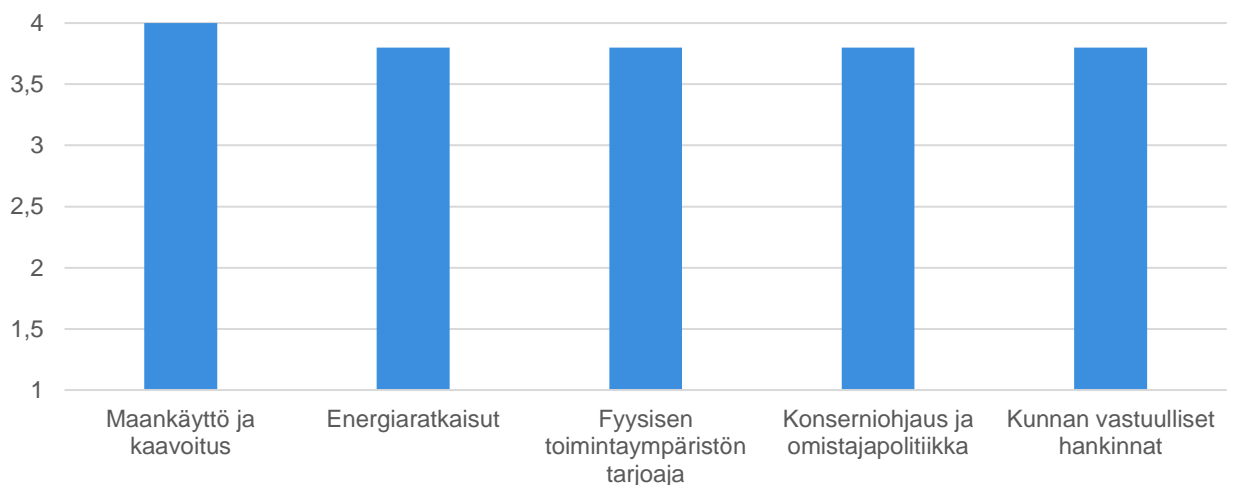
Päästöjen vähentämisen top 5 vaikuttavinta toimintamallia

Viisi vaikuttavinta toimintamallia **alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantamiseen** olivat arvioinnin mukaan:

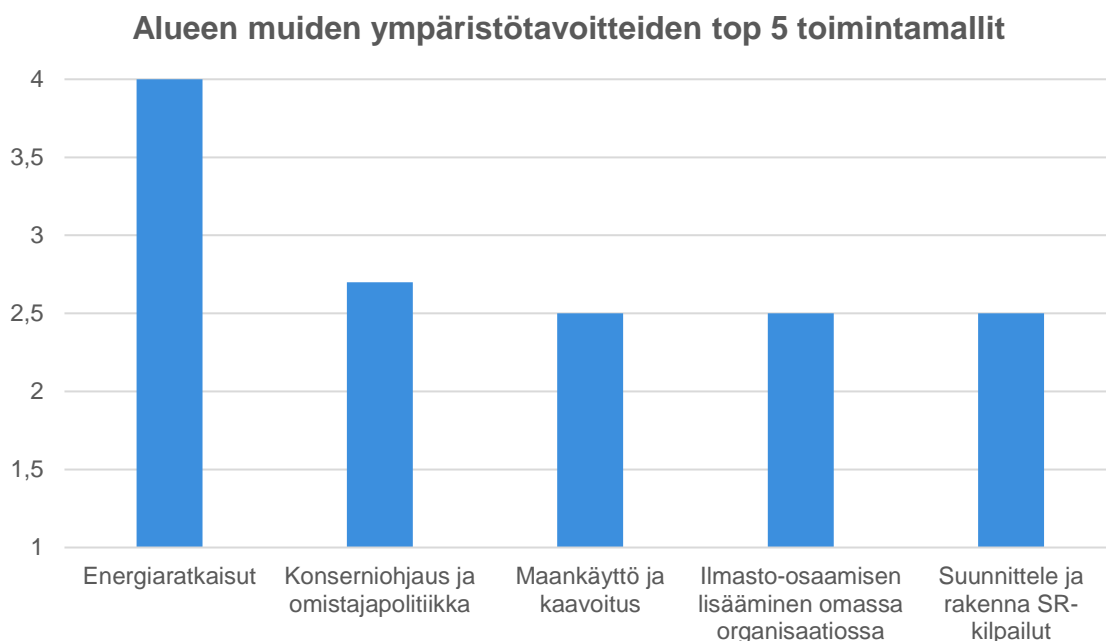
1. Maankäyttö ja kaavoitus (4 p)
2. Energiaratkaisut (3,8 p)
3. Fyysisen toimintaympäristön tarjoaja, ekosysteemialustat (3,8 p)
4. Konserniohjaus ja omistajapolitiikka (3,8 p)
5. Kunnan vastuulliset hankinnat (3,8 p)

Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantamisen top 5 toimintamallia

Viisi vaikuttavinta toimintamallia **alueen muissa ympäristötavoitteissa** olivat arvioinnin mukaan:

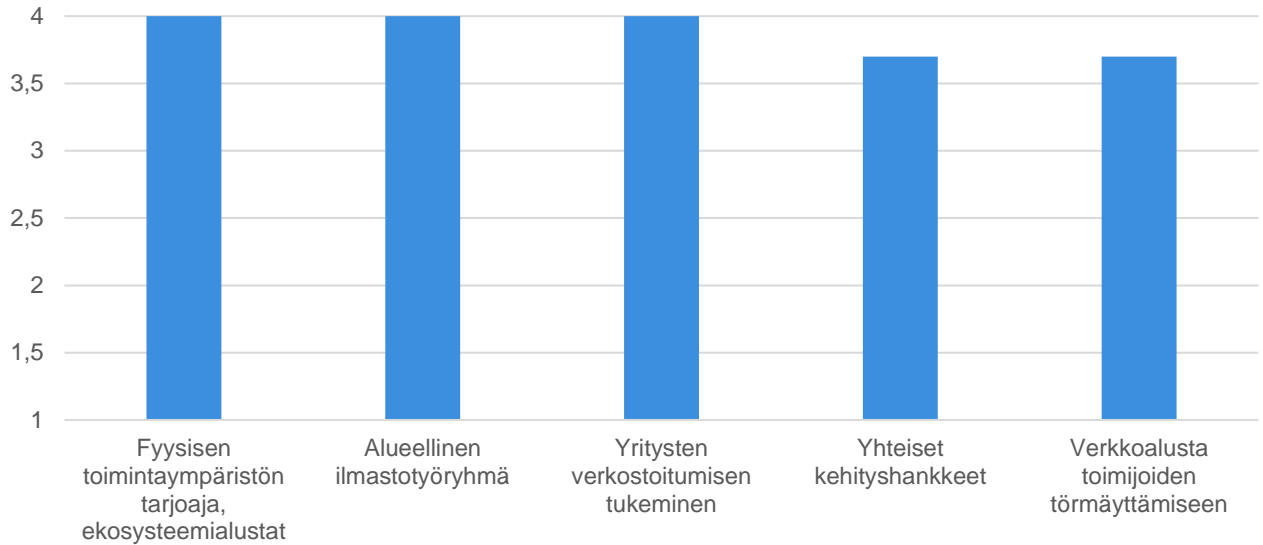
1. Energiaratkaisut, (4,0 p)
2. Konserniohjaus ja omistajapolitiikka, (2,7 p)
3. Maankäyttö ja kaavoitus, (2,5 p)
4. Ilmasto-osaamisen lisääminen omassa organisaatiossa / kuntakonsernissa, (2,5 p)
5. Suunnittele ja rakenna SR-kilpailut, (2,5 p)

Viisi vaikuttavinta toimintamallia **kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisäämisessä** olivat arvioinnin mukaan:

1. Fyysisen toimintaympäristön tarjoaja, ekosysteemialustat, (4 p)
2. Alueellinen ilmastotyöryhmä, (4 p)
3. Yritysten verkostoitumisen tukeminen, (4 p)
4. Yhteiset kehityshankkeet, (3,7 p)
5. Verkkoalusta toimijoiden törmäyttämiseen, (3,7 p)

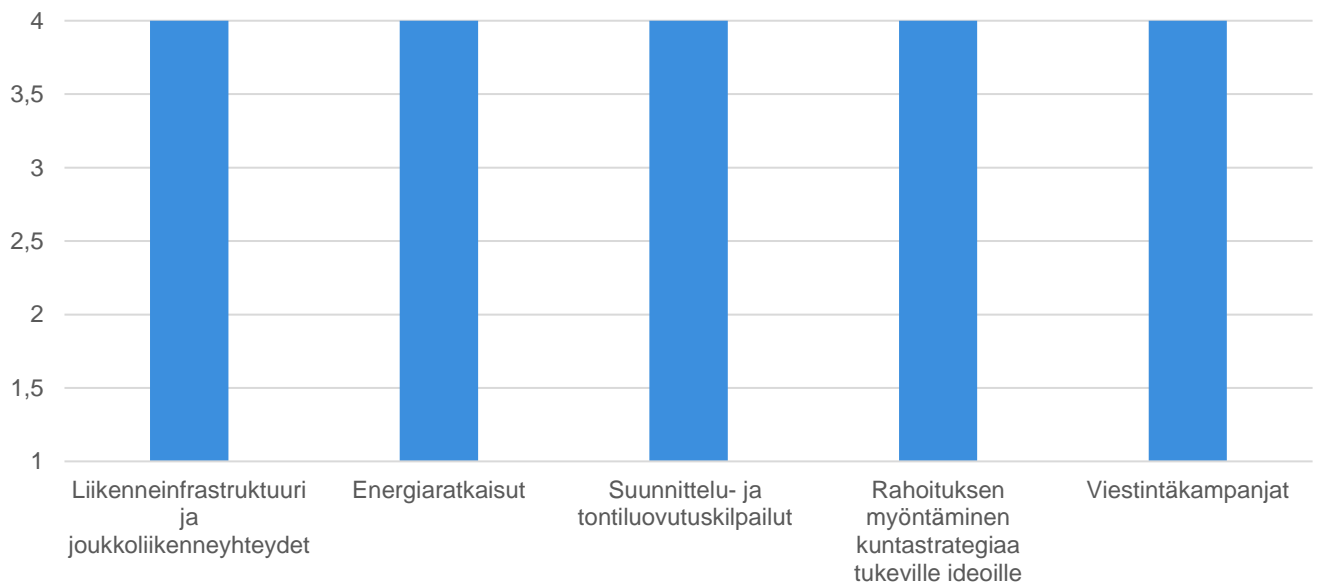
Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuuden lisäämisen top 5 toimintamallit

Viisi vaikuttavinta toimintamallia **kunnan ilmastoimagon parantamisessa** olivat arvioinnin mukaan:

1. Liikenneinfrastrukturi ja joukkoliikenneyhteydet, (4 p)
2. Energiaratkaisut, (4 p)
3. Suunnittelu- ja tontinluovutuskilpailut (4 p)
4. Rahoituksen myöntäminen kuntastrategiaa tukeville ideoille (4 p)
5. Viestintäkampanjat (4 p)

Kunnan ilmastoimagon parantamisen top 5 toimintamallia

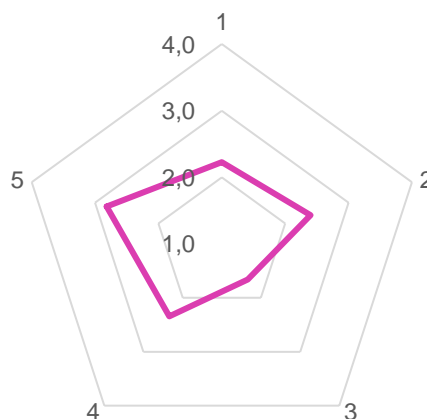
SUOSITUKSET TOIMINTAMALLIEN JALKAUTTAMISEEN

Sopivia toimintamalleja etsiessä on hyvä pohtia, mitä toiminnalla tavoitellaan. Vaikka jotkin toimintamallit toimivat monipuolisesti useammassa tavoitteessa vaikuttavasti, suurin osa toimintamalleista on vaikuttava vain yhdessä tai muutamassa tavoitteessa.

Toimintamallikirjastoa selatessa on hyvä myös huomioida, että keskimäärin toimintamallit vastaavat paremmin toisiin päätavoitteisiin kuin toisiin (seuraava kuva). Toimintamallikirjastosta löytyy paljon tukea alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantamiseen, kunnan ja yritysten välisen vuorovaikutuksen sekä kunnan ilmastotoimagon parantamiseen.

Huonoiten toimintamalleilla voidaan vaikuttaa alueen muihin ympäristötavoitteisiin. Tämä johtuu siitä, että toimintamallikirjastoon on koottu ensisijaisesti ilmastonmuutoksen hillintään tähtääviä toimintatapoja. Arviointi toimintamallien vaikutuksista muihin ympäristötavoitteisiin haluttiin lisätä työhön, jotta muistetaan toimintamallien vaikuttavan myös muihin ympäristöasioihin, erityisesti silloin, jos toimintamallien sisältöä kohdistetaan esim. luonnon monimuotoisuuteen liittyviin asioihin.

**Toimintamallikirjaston toimintamallien keskimääräinen
vastaaminen asetettuihin tavoitteisiin**

Toimintaa suunniteltaessa on myös hyvä tunnistaa kunnan omat resurssit. Jotkin toimintamallit ovat jo osa kunnan perustekemistä, mutta toiset vaativat erillisiä resursseja. Toisaalta toimintamallit, joilla vaikutetaan esim. päästöihin ovat usein pitkäkestoisempia ja monimuotoisempia kuin toimintamallit, joilla halutaan parantaa kunnan ilmastoimagoa. Tällöin on hyvä arvioida, onko jokin toimintamalli vaikuttavampi vähemmällä resursseilla ja miten nopeasti vaikutusta haetaan.

On myös hyvä miettiä kokonaisuutta kunnan ilmastotoimissa: millaisia toimia tarvitaan, millä aikavälillä mitäkin toteutetaan ja millä resursseilla. Hyvä suunnittelu toimii pohjana toiminnalle, johon toimintamallikirjasto tuo työkaluja. Suunnittelulla toiminta ei myöskään jää irrallisiksi kokeiluiksi. Toimintamalleja kannattaa myös yhdistellä ja luoda omalle kunnalle toimivia kokonaisuuksia. Ilmastotyö vaatii pitkäjänteistä ja koordinoitua työskentelyä asian eteen. Toimintamalleja ja niiden onnistumista oman kunnan ilmastotyön osana on hyvä arvioida säännöllisesti, vaikkakin toimintamalleille tulee antaa tarpeeksi aikaa vaikuttavuuden aikaansaamiseksi. Onnistuneista toimista kannattaa viestiä myös muille kunnille – näin saadaan parhaat opit jakoon sekä vertaisoppimista edistettyä!

SANASTO

Vihreä talous ja liiketoiminta

tarkoittaa talousjärjestelmää, jossa ekosysteemin hyvinvointi otetaan huomioon kiinteänä osana järjestelmää. Vihreän talouden tavoitteeksi on nähty luonnonvarojen ja energian kestävä käyttö, sen osana resurssitehokkuus sekä jäte- ja päästökuormien vähentäminen. Vihreässä taloudessa taloudellisen toiminnan toimintaedellytykset muuttuvat ja tämä tarjoaa uusia mahdollisuuksia taloudellisille toimijoille.

Vaikka vihreässä taloudessa korostuvat erityisesti talouden ja ympäristönäkökulmien yhteensovittaminen, ei sosiaalisia kysymyksiä voida ohittaa. Vihreässä taloudessa pyrkimyksenä onkin parantaa myös sosiaalista oikeudenmukaisuutta vähentämällä köyhyyttä, ylläpitämällä työllisyyttä ja jakamalla varoja vastuullisesti. Muutos kohti vihreää taloutta ei tapahdu itsestään vaan tarvitse investointeja ja siirtymää tukevia politiikkatoimia (Syke, 2014).

Vihreä liiketoiminta on osa vihreää taloutta ja sisältää mm. uuden vihreän liiketoiminnan synnyttämisen, vihreät työpaikat, vihreän liikevaihdon kehittämisen, yritysten vastuullisuusimagon, vastuullisen toiminnan fyysisten edellytysten parantamista, hiilikädenjäljen kasvattamista, osaamisen lisäämistä ja palvelujen tarjoamista.

Ilmastotyö

Ilmastonmuutos on yksi merkittävimmistä ihmiskuntaa koskettavista ympäristöhaasteista. Se liittyy luonnonvarojen globaaliin riittävyyteen, luonnon monimuotoisuuden köyhtymiseen sekä kestäättömiin kulutus- ja tuotantotapoihin.

Kansainväliset tavoitteet velvoittavat Suomea hillitsemään ilmaston lämpenemistä. Toimia tarvitaan monilta eri tahoilta – valtiolta, kunnilta, yrityksiltä ja kansalaisilta. Kaupungeilla ja kunnilla on keskeinen rooli ilmastonmuutoksen hillinnässä. Ne voivat myös tukea alueen yrityksiä ja asukkaita tekemään ilmastonmuutosta hillitseviä ratkaisuja (Hiilineutraalisuomi.fi, 2022).

Eri tasoisten tavoitteiden (kansainväliset, Suomen ilmastotavoitteet, kaupungin omat ilmastotavoitteet) kautta tehdään ilmastotyötä eli konkreettisia toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi.

Ilmastotyöhön voi sisältyä ja kytkeytyä monia eri teemoja, kuten esim. luonnon monimuotoisuus ja kiertotalous. Kiertotalous voi tukea ilmastotyötä, mutta nämä kaksi eivät ole automaattisesti sama asiaa ja voivat välillä olla jopa ristiriidassa keskenään.

Kiertotalous

Kiertotaloudella tarkoitetaan sellaista tuotanto- ja kulutusmallia, jossa olemassa olevat materiaalit ja tuotteet hyödynnetään mahdollisimman pitkälle lainaamalla, vuokraamalla, uudelleen käyttämällä, korjaamalla, kunnostamalla ja kierrättämällä. Näin tuotteiden elinkaari pitenee. Käytännössä siis jätteen määrä pyritään vähentämään minimiin. Kun tuote tulee elinkaarensa päähän, sen materiaalit pyritään aina kun mahdollista yhä hyödyntämään, jolloin ne luovat lisäarvoa uudelleen.

Kiertotalouden vastakohta on perinteinen, lineaarinen talouden malli, jossa tuotteet valmistetaan, kulutetaan ja heitetään pois. Malli edellyttää suuria määriä edullisia, helposti saatavilla olevia raaka-aineita ja energiaa.

Raaka-aineiden louhinnalla ja käytöllä on merkittävä vaikutus ympäristöön. Se myös lisää energiankulutusta ja hiilidioksidipäästöjä. Kiertotalouteen siirtyminen voi vähentää ympäristön kuormitusta, parantaa raaka-aineiden toimitusvarmuutta, lisää kilpailukykyä, tehostaa innovointia, lisätä talouskasvua ja luoda uusia työpaikkoja. Kuluttajille kiertotalous merkitsee kestävämpiä, innovatiivisia ja edullisempia tuotteita sekä parempaa elämänlaatua. (Sitra, 2022, Euroopan Parlamentti, 2022)

Resurssiviisaus

Kyky käyttää erilaisia resursseja (luonnonvarat, raaka-aineet, energia, tuotteet ja palvelut, tilat ja aika) harkitusti. (Sitra, 2022)

Käytännössä alueen resurssiviisaus tarkoittaa sitä, että alueen asukkaat elävät ekologisesti kestävä elämää ja voivat kehittää asuinkuntaansa resurssiviisaita toimintatapoja. Yritykset menestyvät kestäväällä tavalla ja kasvattavat kilpailukykyään muun muassa yritysten välisten synergioiden kautta. Energiatehokkuus paranee, päästöt vähenevät, kiertotalous tehostuu, paikallistalous kohenee ja omavaraisuus kasvaa. (Jyväskylä, 2022)

Hiilijalanjälki

Ihmisen toiminnan aiheuttamat ilmastopäästöt. Voidaan määrittää yritykselle, organisaatiolle, toiminnalle tai tuotteelle. Huomioi hiilidioksidipäästöjen lisäksi myös muut merkittävät kasvihuonekaasupäästöt, kuten metaanin ja typpioksiduulin. (Sitra, 2022)

Hiilikädenjälki

Tuotteen, prosessin tai palvelun ilmastohyödyt eli päästövähennyspotentiaali käyttäjälle. Sitä voi luoda niin valtio, yritys, yhdistys kuin yksittäinen ihminen. Kun esimerkiksi yritys tuottaa hiilikädenjälkeä asiakkaalleen, asiakas pystyy alentamaan omaa hiilijalanjälkeään. Korostaa myönteisiä päästövaikutuksia tulevaisuudessa, kun taas hiilijalanjälki keskittyy kielteisiin päästövaikutuksiin nyt. (Sitra, 2022)

LÄHTEET

Euroopan Parlamentti, 2022. Mitä kiertotalous on?

<https://www.europarl.europa.eu/news/fi/headlines/economy/20151201STO05603/mita-kiertotalous-on-ja-miksi-silla-on-merkitysta>

Hiilineutraalisuomi.fi 2022. <https://www.hiilineutraalisuomi.fi/fi-fi/Ilmastotyö>

Jyväskylä, 2022. Mitä on resurssiviisaus?

<https://www.jyvaskyla.fi/hankkeet/resurssiviisaus-jyvaskylassa/mita-resurssiviisaus>

Sitra, 2022. Tulevaisuussanasto. <https://www.sitra.fi/tulevaisuussanasto/>

Syke, 2021. Vihreä talous. [https://www.ymparisto.fi/fi-fi-](https://www.ymparisto.fi/fi-fi/kartat_ja_tilastot/ympariston_tilan_indikaattorit/Vihrea_talous)

[fi/kartat_ja_tilastot/ympariston_tilan_indikaattorit/Vihrea_talous](https://www.ymparisto.fi/fi-fi/kartat_ja_tilastot/ympariston_tilan_indikaattorit/Vihrea_talous)

Syke, 2021. Vihreä talous suomalaisessa päätöksenteossa.

<https://www.syke.fi/download/noname/%7B3D4F6763-FD99-4B50-B5F4-5A0F3B68B7AB%7D/40083>

LIITTEET

Liite 1. Toimintamallikirjasto

Taulukossa on esitelty toimintamallikirjasto, mahdolliset esimerkit toimintamalleista sekä arvioinnissa lisätty taustakuvaus toimintamallista. Arvioinnin kohteena olleen toimintamallikirjaston versio on huhtikuulta 2022.

Kunnan perustekeminen

Toimintamalli /Mitä	Miksi	Miten	Missä	Taustaoletus
Maankäyttö ja kaavoitus	Kunta luo pohjan mahdollisimman kestävä liiketoiminnan toteuttamiselle	Osana kunnan strategisia ohjelmia. Luodaan kestäviä rakenteita maankäytön ja kaavoituksen keinoin, jotka mahdollistavat kestävä yritystoiminnan toteuttamisen.		Kaavoitus maankäytön ohjaamisen näkökulmasta, missä pyritään huomioimaan myös ilmastonäkökulmat mahdollisimman kattavasti.
Liikenneinfrastruktuuri ja joukkoliikennetyhteydet	Kunta luo pohjan mahdollisimman kestävä liiketoiminnan toteuttamiselle	Osana kunnan strategisia ohjelmia. Muokataan kestäviä rakenteita liikennesuunnittelulla, joka mahdollistaa kestävä yritystoiminnan toteuttamisen.		Liikenneinfrastruktuurissa huomioitu kestävä liikunnan periaatteet ja joukkoliikennetyhteyksissä yritysten toimintaedellytykset tukien ilmasto- ja liikenne- ja joukkoliikennesuunnittelu sekä joukkoliikennesuunnittelu.
Energiaratkaisut	Kunta luo pohjan mahdollisimman kestävä liiketoiminnan toteuttamiselle	Osana kunnan strategisia ohjelmia. Muokataan kestäviä rakenteita suositulla uusiutuvan energian ratkaisuja kaikessa kehittämisessä. Kytkeytyy tyypillisesti myös konserniohjaukseen ja omistajapolitiikkaan.		Energiankäytön ja tuotannon ratkaisuissa lähdetään energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian edistämisestä ja yritysten energiaratkaisuissa edistetään kestäviä vaihtoehtoja.
Viranomais- ja lupatoiminta	Huomioidaan luvissa ja päätöksissä ilmastonäkökulma/-vaikutukset	Huomioidaan ilmasto esim. ympäristönsuojelumääräyksissä, energiatehokkuusvaatimuksissa ja annetaan helpotuksia uusiutuvan energian asennamiselle	Helsingin kaupunki: maalämpö	Luodaan yhteiset pelisäännöt ja kuvataan vaatimukset sekä reunaehdot. Helpotetaan toimenpiteiden toteutumista kuvaamalla luvitusprosessi selkeästi, jolloin yrityksen aikaa ja

Toimintamalli /Mitä	Miksi	Miten	Missä	Taustaoletus
		Lisätään kunnassa ilmasto-osaamista		resursseja ei mene selvittelyihin sekä on luottamus siitä, että projekti etenee ennakkoidusti.
Fyysisen toimintaympäristön tarjoaja, ekosysteemialustat	Mahdollistetaan kokeilut, uuden syntyminen	Tarjotaan tiloja esim. kiertotaloutta edistävän liiketoiminnan, kehityksen ja kokeilujen tekijöille	Vantaan oppimiskampus , Asuntomessut Keravalla (teemana kiertotalous) , esim. kiertotalouspuisto kuten Topin puisto Turussa.	Kaupungilla on käytössä tilaa/maa-alaa, jossa se mahdollistaa ja fasilitoi ilmastotavoitteita. Annetaan matalalla kynnyksellä mahdollisuus liiketoiminnan aloittamiselle sekä kootaan saman teeman mukaisia yrityksiä samalle alueelle.
Konserniohjaus ja omistajapolitiikka	Käytetään omistajaohjauksen mahdollistamia keinoja tytäryhteisöjen ilmastotyön edistämiseen	Kunta omistajana tai jäsenenä myötävaikuttaa tytäryhtiön ja muun yhteisön ilmastotyöhönkunnan konserniohjeen/omistajapolitiikan mahdollistamissa rajoissa.		Omistajaohjauksessa huolehditaan kaupungin ilmastotavoitteiden edistymisestä, myös kaupunkikonsernissa.
Ilmasto-osaamisen lisääminen omassa organisaatiossa/kuntakonsernissa	Parempia linjauksia yritysten ilmastotyön tueksi	Koulutuksen järjestäminen henkilöstölle ja poliittiselle johdolle. Ilmasto-osaamisen ja vastuullisen liiketoimintaymmärryksen lisääminen.		Aktiivinen ilmastotietoisuuden ja ilmasto-ohjauksen tuominen kaikkeen tekemiseen. Osamisen systemaattinen kasvattaminen.

Alueen kehittäminen yhdessä

Toimintamalli /Mitä	Miksi	Miten	Missä	Taustaoletus
Yritysten osallistaminen strategia- tai ohjelmatyöhön	Kunnan ilmasto-työn suunnittelu ja sparraaminen	Osallistamisen keinoin; esim. työpajoja, kyselyitä, haastatteluja	Riihimäen ilmastostrategia	Haetaan laajaa yrityskentän osallistamista sekä kunnan ilmasto-työn tavoitteiden ja toimenpiteiden suunnitteluun ja toteutukseen. Fokus kuntanäkökulman edistäminen.
Yritysten osallistaminen kunnan ilmasto-ohjelman toimenpiteisiin	Alueellisen hiili-neutraalisuustavoitteen edistäminen	Tarvitaan tietoa mitä alueen yritysten ilmastopäästöt ovat > mihin fokusoidaan > valitaan keinot yritysten motivoimiseksi		Haetaan laajaa yrityskentän osallistamista sekä kunnan ilmasto-työn tavoitteiden ja toimenpiteiden suunnitteluun ja toteutukseen. Fokus kunnan yritysten päästölähteet.
Yhteiset kehityshankkeet	Alueellisten haasteiden ratkaiseminen, toiminnan kehittäminen tai tiedon lisääminen, referenssejä yrityksille	Tunnistetaan tarve, johon vastaaminen edellyttää yhteistyötä sidosryhmien kanssa. Kunta voi toimia myös törmäyttäjänä ja jäädä itse hankehaun ulkopuolelle.	Helsingin kaupungin innovaatioyhtiö FVH	Joko kuntavetoinen hanke, jossa on yrityskumppaneita mukana tai kunta fasilitoi useamman yrityksen yhteisen ilmastohankkeen, mutta ei ole itse aktiivisena hankekumppanina. Luodaan tietoa ja toimintamallia.
Kunnan järjestämä innovaatio-/ideakilpailu, hackathon	Parhaat ratkaisut/toimintatavat kunnan käyttöön, markkinoiden ohjaaminen ja referenssejä yrityksille	Tunnistetaan haaste, johon tarvitaan innovatiivinen vähähiilinen ratkaisu	Esimerkiksi Helsingin Energy Challenge	Haetaan ratkaisuja ilmasto-ongelmiin.
Alueellinen ilmastotyöryhmä	Alueellisten haasteiden tunnistaminen ja ratkaiseminen, toiminnan kehittäminen tai tiedon lisääminen	Säännöllisesti koontuva ryhmä, jossa eri toimijoiden (ml. yritysten) edustajia.	-	Kaupungin koolle kutsuma ja fasilitoima monitoimijainen ryhmä, joka käy läpi ajankohtaisia ilmastoihteita, toimenpiteitä sekä suunnittelee tulevia toimenpiteitä. Koordinoi alueellista ilmastotyötä.

Markkinoiden ohjaaminen

Toimintamalli /Mitä	Miksi	Miten	Missä	Taustaoletus
Kunnan vastuulliset hankinnat	Referenssejä yrityksille, kestäviä ratkaisuja kunnalle	Markkinavuoropuhe- lut, hankintakriteer- ien jatkuva kehittä- minen, alihankinta- ketjuihin vaikuttami- nen. Ennakoitavuutta yri- tyksille kunnan han- kintastrategian avoi- muudella ja viestin- nällä sekä tietoa esim. green dealei- hin sitoutumisesta.	Lisätietoa mm. Keino:sta	Hankinnoissa huolehdi- taan kaupungin ilmasto- tavoitteista ja valintakri- tereissä painotetaan vähähiilisiä ratkaisuja. Markkinavuoropuhelui- den avulla tunnistetaan markkinoiden kyky tar- jota ilmastoviisaita rat- kaisuja.
Suunnittelu- ja tontin- luovutuskilpailut	Referenssejä yrityksille, vähä- hiilisiä ratkaisuja kunnalle		Helsingin Kala- satama	Tontinluovutusehdoilla ohjataan rakennuttajan tekemään vähähiilisempiä ratkaisuja kuin mihin markkinaehtoisesti oltaisiin vielä valmiita. Va- kiinnutetaan näin ratkai- suja yleisempään käyt- töön sekä ohjataan alu- eiden kehitystä kohti kaupungin ilmastotavoit- teita.
Suunnittele ja rakenna SR -kilpailut	Kokonaisvastuu- periaate, ura- koitsija suunnit- telee ja suorittaa varsinaisen ra- kennustyön.	Valitaan asetettujen kriteerien perus- teella paras ehdo- tus, esim. hinta (50 %) ja laatu (50 %): rakennusten elin- kaaren hiilijalanjälki, energiätehokkuus, arkkitehtoninen ja tekninen laatu.	Heka: Kunin- kaantammi	Laatuvaatimuksissa ko- rostuu ilmastoviisuus ja sen eri ulottuvuudet, joita kokonaisvastuu- urakan saava yritys to- teuttaa valitsemallaan tavalla. Edellyttää yleensä isoa toimijaa.
Rahoituksen myöntä- minen kuntastrategiaa tukeville ideoille	Kuntastrategian jalkauttaminen	Myönnetään rahaa hyville ideoille	Lappeenranta, Vantaa, useissa kaupungeissa tehty nimellä "nopeat kokeilut":	Idean tulee kehittää kun- nan toimintaa tai kohdis- tua kuntaan. Kunta ta- vallaan ostaa idean.

Palkitseminen ja tunnustukset

Toimintamalli /Mitä	Miksi	Miten	Missä	Taustaoletus
Kunnan lanseeraama vastuullisuusmerkki	Yrityksille viestintä- ja brändiarvoa sekä kilpailuetua. Kunnalle merkin jakajana näkyvyyttä ja tietoa yritysten ilmastoystävällisyydestä	Selvitetään alueellinen kiinnostus merkille, laaditaan kriteeristö ja merkin myöntämisperusteet, määritellään voimassaoloaika. Viestitään aktiivisesti merkin olemassaolosta. **Huom. *Vaatii paljon resursseja: ilman kriteeristöä ja voimassaoloaikaa erittäin suuri viherpesun riski > huono kuva myös myöntäjistä *Merkin tunnetuksi tekeminen ja ylläpito vaatii huomattavasti viestintää *Merkkiviidakkossa pohdittava yritysten kiinnostus uuteen merkkiin	Seinäjoen energian kunta, paikallista -merkki Viksu Kuopio -tunnus	Kunta määrittelee vastuullisuusmerkin kriteerit. Kriteerit täyttävä yritys saa halutessaan käyttää merkkiä omassa viestinnässään.
Diplomin/kunniakirjan myöntäminen	Yrityksille viestintä- ja brändiarvoa sekä kilpailuetua. Kunnalle jakajana näkyvyyttä ja tietoa alueen yritysten ilmastotyöstä	Laaditaan kriteeristö ja myöntämisperusteet. **Huom. Ilman kunnollista kriteeristöä viherpesun riski kasvaa > huono kuva myös myöntäjistä	Lahden ilmastokumppanuus -diplomi. Ilmastokumppanuus, Satakunta -Satakunnassa yritys saa ilmastositoumuksesta Hinkukunniakirjan ja oikeuden käyttää Hinkutunnusta viestinnässään.	Viitataan enemmän kunniakirjaan/diplomiin kuin ilmastokumppanuuteen. Ei arvioida ilmastokumppanuutta vaan viestintätekoa, jossa myönnetään kunniakirja ilmastotyötä tehneelle yritykselle. Tarkoituksena saada näkyvyyttä ilmastoviisaille teoille.
Kunnan jakama vuosittainen palkinto	Yrityksille viestintä- ja brändiarvoa sekä kilpailuetua. Kunnalle palkinnon jakajana näkyvyyttä ja tietoa alueen yritysten ilmastotyöstä	Laaditaan arviointikriteerit palkinnon myöntämiselle, viestitään aiheesta	Keravan ympäristöpalkinto, Järvenpään Järkevä-palkinto, Hyvinkään energiatehokkuuspalkinto	Vastaa Diplomia ja kunniakirjaa. Ei arvioida ilmastokumppanuutta vaan viestintätekoa, jossa myönnetään kunniakirja ilmastotyötä tehneelle yritykselle. Tarkoituksena saada näkyvyyttä ilmastoviisaille teoille.

Viestintä

Toimintamalli /Mitä	Miksi	Miten	Missä	Taustaoletus
Viestiminen kohden-netusti yrityksille kunnan ilmastoasioista ja mahdollisuuksista sekä kunnan tuottamista materiaaleista	Tietoisuuden lisääminen, innostavalla viestinnällä muiden motivoiminen, julkaisut paremmin yritysten käyttöön, tehtyjen ilmastaselvitysten liiketaloudelliset vaikutukset	Käännetään kunnan viestit yrityksistä kiinnostavaksi; esim. selvitys alueen ilmatoriskeitä > mitä tarkoittaa käytännössä yrityksille. Muokataan kunnan materiaalit helposti yritysten käyttöön otettavaksi, esim. ilmastoviestintäohjeista versio yrityksille tai ekotukikoulutuksesta versio yrityksille. Viestitään suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti vaikuttavuuden lisäämiseksi. Tarvitaan viestintäkanavia sekä resursseja kohdentaa viestit yrityksille.	Joensuun vas-tuullisen viestintän ohjeistus	Viestitään kaupungin ilmastotekemisestä ja kaupungin tuottamasta materiaalista yrityksille.
Tiedottaminen muiden tarjoamista mahdollisuuksista, palveluista, yritysyhteistyöverkostoista, sitoumusalustoista jne.	Olemassa olevien palvelujen hyödyntäminen, kunnan resurssien säästäminen	*Viestitään ja tulkitaan toimijoiden tarpeita toisilleen. Edellyttää yrityspalveluiden ja mahdollisuuksien aktiivista seurantaa, esim. ajankohtaiset rahoitushaut, energianeuvontapalvelut, hankekumppanuudet. Vaikuttavuuden lisäämiseksi pitkäjänteinen, jatkuva ja suunnitelmallinen viestintäkokonaisuus.	Joensuun ilmastokumppanuuspankki , Nurmijärven kunta , Pori: pk-yritysten tuet , energiatehokkuussopimukset	Viestitään muiden ilmastotekemisestä tai mahdollisuuksista. Välitetään tietoa, kaupunki ei itse tuota materiaalia vaan kerrotaan mahdollisuuksista. Yritys löytää yhdestä paikasta tarjolla olevat ratkaisut.
Vähähiilisyteen kytkeytyvän datan avaaminen	Uuden vähähiilisen liiketoiminnan mahdollistaminen, kunnan tuottaman tiedon hyötykäyttö	Avataan data esim. avoimen datan portaalien kaikkien nähtäville. Viestitään suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti kiinnostuksen herättämiseksi ja vaikuttavuuden lisäämiseksi.	Avoimen datan palvelu HRI	Tarjoamalla laaja avoin data yrityksille mahdollistaa ilmastoviisaan toiminnan sijoittumisen tai uusien liiketoimintaideoiden muodostumisen. Voi edistää kokeilukulttuuria dataan perustuen.

Toimintamalli /Mitä	Miksi	Miten	Missä	Taustaoletus
Yritysten ilmastotoke- kojen jakaminen kunnan kanavissa	Yrityksille viestintä- ja brändiarvo, kilpailuetu, tekojen näkyväksi tekeminen paikallisesti, toimintakulttuurien muutos	<p>Toteutus kunnan omissa kanavissa tai upottamalla muiden palveluntarjoajien kokoamaa tietoa kunnan verkkosivuille.</p> <p>Määritellään kriteeristö viestintäkynnyksen ylittämiseksi/arvioidaan teon markkina-arvo muille ja päätetään viestintäkanavista. Viestitään suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti vaikuttavuuden lisäämiseksi.</p> <p>-Esim. Vastuullisia yritystarinoita -juttusarja kunnan verkkosivuilla -Konsepti voidaan toteuttaa yhteistyössä esim. paikallisten yritysyhdistysten kanssa -Ilmastoverkostossa voidaan luvata tietty näkyvyys vuodessa yritykselle</p> <p>Myös olemassa olevia palveluita voi hyödyntää. Esimerkiksi Kestävyysloikkapalvelussa mahdollisuus tehdä suodatus tietyn kunnan alueen yrityksille ja upottaa päivittyvä ja moderoitu näkymä kunnan omille verkkosivuille.</p>	KESTÄVÄT -il- mastoyhteistyö- verkosto (Alavus, Kuortane, Ku- rikka ja Lapua), Pori Kuusamo mu- kana #duuniener- giaa-kampan- jassa Kauhajoki Kestävyysloikka- palvelu	-
Yritysluetteloon/pal- veluhakemistoon vastuullisuusosio	Hyödynnetään olemassa olevia yritystietokantoja/palveluhakemistoja. Saatetaan tieto paikallisista vastuullisista toimijoista kootusti ja avoimemmin saataville.	Olemassa olevaan yritysluetteloon vastuullisuus-/ilmastosuodatin. Käytetään pohjana esimerkiksi yleisesti tunnettuja vastuullisuusmerkkejä/-sertifikaatteja. Mahdollisuus suodattaa yrityksiä tietyin kriteerein, esim. kiertotaloutta edistävät toimijat, vastuullisuussertifikaatin omaavat tai ympäristöjärjestelmää käyttävät yritykset.	Helsingin palve- lukartta: kiertota- loustoimijat kar- talla, Esim. osaksi Järvenpään yritys- ja palveluhakemist- oa	Viestintä kohdistuu enemmän kuntalasiin tai muihin yrityksiin, jotta he löytävät vastuulliset yritykset.

Toimintamalli /Mitä	Miksi	Miten	Missä	Taustaoletus
Viestintäkampanjat	Yritysten ilmasto-tietoisuuden lisääminen ja toimintaan tarttuminen, innostavalla viestinnällä motivoiminen	Tunnistetaan kärkiteemat, joihin kunta haluaa vaikuttaa. Valitaan kampanjalle riittävän pitkä toteuttamisaika (esim. 1. vuonna liikkuminen, 2. vuonna energia jne.). Voidaan toteuttaa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa, esim. Traficom/fiksusti töihin. Myös kansallisia teemaviikkoja/-päiviä voi hyödyntää.	-	-
Yritystonttien markkinointi vastuullisuuskulmalla	Vastuullisten yritysten houkuttelu alueelle, edelläkävijäklusterin boostaaminen, kunnan brändääminen	Luomalla kestäviä yritys-alueita mm. maankäytön, kaavoituksen, liikennesuunnittelun ja energiaratkaisujen keinoin. Viestinnällisiä keinoja hyödyntäen soveltuvien yritysten etsiminen ja alueen vastuullisuudesta säännöllisesti viestiminen.	Porvoon kampanja: tontteja yrityksille, jotka haluaa torjua ilmastonmuutoksen	Aidosti luotu ilmasto-oviisas yritys-tontti/alue, johon haetaan vihreän liiketoiminnan yritys-toimintaa aktiivisella viestinnällä. Yritystontilla on fikset ratkaisut ja jo sinne sijoittuminen tukee yrityksen ilmastotyötä.

Toimijoiden törmäyttäminen

Toimintamalli /Mitä	Miksi	Miten	Missä	Taustaoletus
Yritysten verkostoitumisen tukeminen	Uusien yhteistyökuvioiden ja innovaatioiden syntyminen. Myös alueen kilpailukyvyyn lisääminen, yritysten toimintaedellytysten paraneminen.	Kunta toimii kokonaisajana ja alustojen tarjoajana yritysten kohtaamisille. Verkostoituminen vaatii useita kohtauksia, ideoiden työstöä ja prosessointia. Suositeltavaa rajata toimiala/teema riittävän kapeaksi, jotta päästään konkreettiin. Voidaan esimerkiksi järjestää puurakentamisen toimijoille kohdennettu tapaamisten sarja.	Seutukaupunkien yritysverkostot (esim. puurakentaminen)	Kapea-alaisempi kuin alueellinen ilmastotyöryhmä, mutta keskittyy ilmastoon. Osallistujat rajatut tai tiettyyn teemaan ja/tai alueeseen liittyvät. Esimerkkinä Keran aluekehittämisen teemaryhmät. Osana Puhdas ja Älykäs Kera-hanketta tehtiin teemaryhmiä (kiertotalous, energia, liikenne), joissa aluekehityksessä relevantit toimijat kokoontuivat keskustelemaan aiheesta.
Verkkoalusta toimijoiden törmäyttämiseen	Toimijoiden yhteensaattaminen, omaehtoisuuden toiminnan mahdollistaminen	Vaatii verkkoalustan ja sen ylläpidon. Alustan tunnetuksi tekeminen ja riittävän käyttäjäjoukon sitouttaminen vaatii aktiivista ja pitkäjänteistä viestintää. Verkkoalusta voi olla avoin kaikille organisaatioille ja yksittäisille kuntalaisille tai olla suljettu tietyn yritysjoukon työskentelyalusta.	Joensuu Kuntamatch Lappeenranta Greenreality -verkosto , https://materiaalitori.fi/	Suljettu ilmastoteemaan keskittyvä nettifoorumi yrityksille, joissa voidaan käydä yritysten välillä keskustelua rajatussa ympäristössä. Yritysten välinen vertaistuki. Voidaan jakaa materiaaleja, palveluita tai tietoa. Haasteena foorumin löytäminen. Yleensä kunnan organisoima. Valtakunnallinen esimerkki materiaalitori.fi.
Tapahtumat, teema-kohtaiset tilaisuudet	Yritysten/muiden toimijoiden yhteensaattaminen, omaehtoisuuden toiminnan mahdollistaminen, parhaiden käytäntöjen jakaminen	Tunnistetaan tärkeä teema tai tarve, jota halutaan näkyville tai joka edellyttää toimijoiden yhteensaattamista. Vaatii resursseja tapahtumajärjestämiseen.	Lisätietoa tapahtumien suunnitteluun Hiilineutraalisuomi.fi	Tunnistetaan tärkeä ilmastoteemainen tärkeä aihe ja järjestään tapahtuma yrityksille. Kasvatetaan yritysten osuamista teemaan liittyen tai halutaan ratkaista työpajamaisemmin ongelmaa yhdessä. Esim. yritysten luontoilta.

Koulutus ja neuvonta

Toimintamalli /Mitä	Miksi	Miten	Missä	Taustaoletus
Vastuullisuuskoulutus/-valmennus yrityksille	Tietoisuuden ja osaamisen lisääminen	Tarjotaan yrityksille käytännönläheistä koulutusta ilmastoaiheen ympärillä. Vaatii koulutustarpeen tunnistamisen, rajaamisen ja resurssseja (aikaa ja osaamista tai rahaa).	Hämeenlinnan IlmastoPARKKI-hanke Laitilan kunnan maksuton energialaskenta palvelu	Tilaisuuksien sarja ilmastoteemaisista aiheista.
Kunnan yritysneuvonnan vastuullisuuspalvelu	Käytännöllinen apu tekemiseen, tietoisuuden ja osaamisen lisääminen	Määritellään tarjottavan palvelun laajuus ja lisätään yritysneuvonnan ilmasto-osaamista esim. koulutuksilla.	Valonian hanke: ilmasto osaksi yritysneuvontaa Helsingin Energiarenessanssi-tiimi Kalajoen hanke energia-asiantuntijapalvelun kehittämiseksi	Ilmastoneuvontaa yrityksille (vrt. energianeuvonta kuluttajille)
Ilmasto osana yritystapaamisia	Tukea yritysten ilmastotyön käynnistämiseen, kunnalle tietoa yritysten ilmastotyön tilasta ja tuen tarpeesta.	Otetaan yritystapaamisten osaksi ilmasto-/vastuullisuusasiat, esim. check-list tai kysymyspatteristo	Sitra: Kiertotalouskäsikirja yrityksille Kaarinan kaupunki: ilmastotyön askeleet -malli yrityksille	Kuntien yritysneuvojen ja yritysten välisissä tapaamisissa agendalla ilmastoteema. Mikäli herättää kiinnostusta, niin yritysneuvojalla käytettävissä ilmastokeskustelun tueksi kirja tai checklist.

Sitoumukset

Toimintamalli /Mitä	Miksi	Miten	Missä	Taustaoletus
Allekirjoitettu ilmastositoumus kunnan ja yrityksen välille	Yritykset mukana tukemassa kunnan ilmastotavoitteita. Huomattava, että pelkkä sitoumus tuskin motivoi yrityksiä mukaan > toimintamallista riippuen kunta voi tarjota yrityksille esim. sparrausta sitoumusten tekemiseen tai muuta porkkanaa.	Yritykset asettavat itse määrittelemänsä ilmastotavoitteen, joka allekirjoitetaan löyhänä sitoumuksena kunnan korkean viranhaltijan/päätäjän kanssa. Kunnan tavoite tulee kuntastrategiasta; esim. sitoutuu olemaan hiilineutraali vuonna 2030.	Tyypillisesti suljetuissa ilmastoverkostoissa kriteerinä liittymiselle, esim. Helsingissä, Tampereella ja Joensuussa.	Kaupunki on sitoutunut ilmastotavoitteisiin ja yritykset auttavat omalla toiminnallaan. Yritys saa näkyvyyttä. Ei arvioida mahdollista verkostoa tai kumppanuutta vaan yksittäistä toimintatapaa eli sitoumusta kunnan ja yritysten välillä.

Liite 2. Tavoitteiden arvioinnin tukikysymykset

Toimintamalleja arvioitaessa käytetty arviointikehikko sisältää tukikysymyksiä viiden päätavoitteen alla. Jokaista kysymystä tulee lukea yhdessä vastauskategorioiden kanssa. Jos kysymystä ei voida arvioida, on sille annettu tulokseksi 0, joka ei vaikuta toimintamallin kokonaispistemäärän laskennassa. 0-arvo on arviointiexcelissä siis tyhjä, ei numero 0.

*Ensimmäinen kysymys **Alueen muut ympäristötavoitteet** -kohdassa on poissulkeva. Jos kysymys arvioidaan numerolla 1, ei seuraavia neljää kysymystä (luonnon monimuotoisuus, vesistö, ilmanlaatu, melu) enää arvioida. Ilmastotavoitteita sen sijaan arvioidaan tämän päätavoitteen alla jokaisessa toimintamallissa.

Päästöjen vähentäminen					
Voiko toimintamalli aikaansaada päästövähennyksiä?	0=ei voida arvioida	1 = ei aikaansaa päästövähennyksiä	2 = epätodennäköistä	3 = todennäköistä	4 = erittäin todennäköistä
Onko tunnistettavissa, mihin päästöihin toimintamalli voi vaikuttaa?	0=ei voida arvioida	1= ei voida tunnistaa	2=tunnistettavissa päästökategorioita	3=kaikki suorat päästöt	4= kaikki suorat päästöt + elinkaaripäästöjä olennaisuusperiaatteen mukaisesti
Voiko toimintamallille tunnistaa päästövähennysmekanismiä?	0=ei voida arvioida	1=päästövähennysmekanismi epäselvä/ei tunnistettavissa	2=päästövähennysmekanismi kuvattu/tunnistettavissa	3=päästövähennysmekanismi selkeä	4=päästövähennysmekanismi selkeä ja vaikutukset muihin mekanismeihin tunnistettu
Voidaanko arvioida päästövähennysten kohdentumista hiilijalan- tai kädenjälkeen?	0=ei voida arvioida		2=koskee hiilijalanjälkeä		4=hiilijalanjälki ja -kädenjälki voidaan arvioida huomioi-dukseksi
Alueen vihreän liiketoiminnan edellytysten parantaminen					
Onko tunnistettavissa mihin liiketoimintaan toimintamallilla voisi vaikuttaa?	0=ei voida arvioida	1= ei ole tunnistettavissa	2=tunnistettavissa karkealla tasolla (esim. alkutuotanto, teollisuus, palvelut)	3=tunnistettavissa keskeiset	4=kattavasti tunnistettavissa
Voidaanko toimintamallilla	0=ei voida arvioida	1=ei	2=suoriin (scope 1 ja 2)	3=epäsuoriin (scope 3)	4=scope 1-3

vaikuttaa yrityksen suoriin tai epäsuoriin päästöihin?					
Miten toimintamalli vaikuttaa vihreän liiketoiminnan edellytyksiin?	0=ei voida arvioida	1=suppeasti tunnistettu potentiaalia	2=on tunnistettavissa hyötyjä	3=on tunnistettu hyödyt ja haitat laadullisesti (esim. liikevaihdon ja työpaikkojen kasvu ja väheneminen)	4=on tunnistettu hyödyt ja haitat määrällisesti (esim. liikevaihdon ja työpaikkojen kasvu ja väheneminen)
Mikä on toimintamallin arvioitu vaikutustapa?	0=ei voida arvioida	1= ei vaikuta vihreään liiketoimintaan	2 = tiedon lisääminen	3 = toimintaan aktivoiva/osallistava	4 = kunnan määräämä tai yrityksen itsensä johtama
Alueen muut ympäristöta-voitteet esim. ympäristövaikutusten arvioinnin osia mukailien					
Voidaanko toimintamallilla edistää/vaikuttaa myös muita alueen ympäristötavoitteita?*		1=ei (HUOM! seuraavia kolmea kysymystä ei arvioida, jos tästä saadaan 1)			4=kyllä
Voidaanko toimintamallilla edistää luonnon monimuotoisuutta?	0=ei voida arvioida	1=ei edistä	2=edistää yleisellä tasolla	3=edistää keskeisiä toimintoja tai näkökulmia	4=edistää kattavasti ja selkeästi
Voidaanko toimintamallilla edistää vesistönäkökulmia?	0=ei voida arvioida	1=ei edistä	2=edistää yleisellä tasolla	3=edistää keskeisiä toimintoja tai näkökulmia	4=edistää kattavasti ja selkeästi
Voidaanko toimintamallilla edistää ilmanlaatunäkökulmia?	0=ei voida arvioida	1=ei edistä	2=edistää yleisellä tasolla	3=edistää keskeisiä toimintoja tai näkökulmia	4=edistää kattavasti ja selkeästi
Voidaanko toimintamallilla edistää melunäkökulmia?	0=ei voida arvioida	1=ei edistä	2=edistää yleisellä tasolla	3=edistää keskeisiä toimintoja tai näkökulmia	4=edistää kattavasti ja selkeästi
Onko huomioitu päästöjen vähentämistä laajemmin ilmastotavoitteet ja -näkökulmat?	0=ei voida arvioida	1=vain päästöjen vähentäminen	2=huomioitu ilmastomuutoksen hillinnän lisäksi hiilinielut sekä -varastot	3=Ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja varautumisen myös huomioitu	4=tunnistettu ilmastonäkökulmat kattavasti ja suunniteltu jatkotoimenpiteet/tunnistettavissa

					jatkotoimien suunnittelu-mahdollisuus
Kunnan ja yritysten vuorovaikutteisuu-den lisääminen					
Minkälaista vuorovaikutusta toimintamalliin sisältyy?	0=ei voida arvioida	1=toimintamalli ei edistä vuorovaikutusta	2=vuorovaikutus yksisuuntaista (esim. tiedottaminen)	3= vuorovaikutus monipuolista, mutta kaupungin ehdoilla (esim. työpajat)	4=vuorovaikutus monikanavaista ja molemmin puolista dialogia
Millä tavalla toimintamalli parantaa kaupungin ja yritysten välistä vuorovaikutusta?	0=ei voida arvioida	1=ei ole tunnistettu/kuvattu	2=parantaa kunnan ja yrityksen kahdenkeskistä vuorovaikutusta	3=parantaa kunnan ja usean yrityksen välistä kommunikaatiota	4=luo edellytykset verkostomaiselle kommunikaatiolle ja yritysten väliselle yhteistyölle
Millainen on vuorovaikutuksen kesto/jatkuvuus?	0=ei voida arvioida	1 = ei edistä vuorovaikutusta	2 = yksittäinen "vuorovaikutustapahtuma"	3 = määräaikainen vuorovaikutus	4 = säännöllinen yhteistyö
Kunnan ilmastoimagon parantaminen					
Huomioiko toimintamalli kaupungin ilmastotyön?	0=ei voida arvioida	1=ei yhteyttä kunnan ilmastotyöhön, irrallinen kokonaisuus			4=selkeä yhteys kunnan ilmastotyöhön
Onko vaikutus kunnan ilmastotoimagoon tunnistettavissa?	0=ei voida arvioida	1=ei	2=kyllä, vain yhdessä sidosryhmässä	3=kyllä, vähintään kahdessa sidosryhmässä	4=kyllä laajassa sidosryhmäkontekstissa (yritykset, kuntalaiset, viranomaiset, kansalaisjärjestöt, jne.)
Vaikuttaako toimintamalli sidosryhmien käsityksiin kunnan ilmastotyöstä?	0=ei voida arvioida	1=ei vaikuta	2= vaikuttaa toimintamallissa mukana olevan yrityksen mielikuvaan	3= vaikuttaa kunnan alueen yritystoimijoiden mielikuviin	4=vaikuttaa mielikuviin laajemmin (esim. myös kuntalaiset, muut kunnat, alueen ulkopuolella olevat yritykset)

